

**Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní**

Zhodnocení faktorů rozvoje obcí

Petra Sládková

**Bakalářská práce
2011**

Univerzita Pardubice
Fakulta ekonomicko-správní
Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Petra SLÁDKOVÁ**
Osobní číslo: **E07130**
Studijní program: **B6202 Hospodářská politika a správa**
Studijní obor: **Veřejná ekonomika a správa**
Název tématu: **Zhodnocení faktorů rozvoje obcí**
Zadávající katedra: **Ústav ekonomie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Práce se zaměří na kvantifikaci dopadů faktorů rozvoje na ekonomiku vybraného vzorku obcí.

Práce bude obsahovat:

- charakteristiku obcí a jejich ekonomiku
- specifika rozvoje obcí
- strategické plánování obcí
- charakteristiku vybraného vzorku obcí
- výběr a analýzu hlavních faktorů rozvoje obcí
- zhodnocení dopadů vybraných faktorů na ekonomiku obcí

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy: cca 30 stran
Forma zpracování bakalářské práce: tištěná/elektronická
Seznam odborné literatury:

- Horzinková, E., Novotný, V.: Základy organizace veřejné správy v ČR. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008. ISBN 978-80-7380-096-3
Lacina, K.: Regionální rozvoj a veřejná správa. 1. vyd., Praha: Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., 2007. ISBN 978-80-86754-74-1
Maier, K., Čtyroký, J.: Ekonomika územního rozvoje. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-644-7
Malý, I.: Vliv veřejného sektoru na efektivnost rozvoje regionů. Brno: Masarykova univerzita, 2001. ISBN 80-210-2571-9
Peková, J.: Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4
Provazníková, R.: Financování měst, obcí a regionů. Praha: Grada Publishing, 2009. ISBN 978-80-247-2789-9
Žárská, E. a kol. Komunální ekonomika a politika. Bratislava: Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. ISBN 978-80-225-2293-9

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Martin Sobotka, Ph.D.
Ústav ekonomie
Datum zadání bakalářské práce: 22. června 2010
Termín odevzdání bakalářské práce: 6. května 2011

doc. Ing. Renáta Myšková, Ph.D.
děkanka

L.S.

doc. Ing. Jolana Volejníková, Ph.D.
vedoucí ústavu

V Pardubicích dne 10. srpna 2010

Prohlašuji:

Tuto práci jsem vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

Byla jsem seznámena s tím, že se na moji práci vztahují práva a povinnosti vyplývající ze zákona č. 121/2000 Sb., autorský zákon, zejména se skutečností, že Univerzita Pardubice má právo na uzavření licenční smlouvy o užití této práce jako školního díla podle § 60 odst. 1 autorského zákona, a s tím, že pokud dojde k užití této práce mnou nebo bude poskytnuta licence o užití jinému subjektu, je Univerzita Pardubice oprávněna ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložila, a to podle okolností až do jejich skutečné výše.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v Univerzitní knihovně.

V Pardubicích, 27. června 2011

.....

Petra Sládková

Poděkování:

Na tomto místě bych ráda poděkovala svému vedoucímu bakalářské práce Ing. Martinu Sobotkovi, Ph.D., za jeho odborné konzultace, rady a cenné připomínky.

Rovněž děkuji svým rodičům, kteří mi umožnili studium na této škole.

V Pardubicích, 27. června 2011

ANOTACE

Práce se zabývá zhodnocením a analýzou faktorů rozvoje obcí s konkrétním zaměřením na obce v Pardubickém kraji.

Práce je rozdělena do 4 částí:

První část vymezuje obec, její orgány a ekonomiku, druhá část specifikuje rozvoj, ve třetí části je charakterizován vybraný vzorek obcí a ve čtvrté výzkumné části je pozornost věnována diversifikaci ekonomických subjektů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Rozvoj obce, aglomerační efekty, diversifikace

TITLE

Evaluation of Development Factors of the Municipalities

ANNOTATION

Bachelor thesis deals with evaluation and analysis of development factors of municipalities and is focused on Pardubice region.

Work is divided into four key parts. The first one defines municipalities and their economy, the second one is aimed for development, in the third one selected municipalities are characterized and the fourth (research) part describes diversification effects in the case of economical subjects.

KEYWORDS

community development, agglomeration effects, diversification.

Obsah

Úvod	11
1 Postavení obcí v České republice	12
1.1 Obec a její vymezení.....	12
1.2 Kategorizace obcí v ČR	13
1.3 Funkce obcí.....	14
1.4 Orgány obce	15
1.4.1 Zastupitelstvo	16
1.4.2 Rada.....	17
1.4.3 Starosta	19
1.4.4 Obecní úřad.....	19
1.5 Hospodaření obcí	20
1.5.1 Územní rozpočet.....	20
1.5.2 Majetek obcí	23
2 Rozvoj obcí.....	24
2.1 Rozvoj a jeho definice	24
2.2 Místní ekonomický rozvoj	25
2.3 Financování rozvoje obcí.....	26
2.4 Klasifikace zdrojů, nástrojů a technik rozvoje obcí.....	27
2.5 Strategické plánování jako nástroj rozvoje obcí	29
2.5.1 Charakteristika strategického plánování.....	29
2.5.2 Proces strategického plánování	30
2.5.3 Charakteristické rysy strategického plánu	33
2.5.4 Strategické plánování na úrovni obcí	34
2.6 Faktory rozvoje obcí	35
2.7 Aglomerační efekty.....	36
3 Pardubický kraj.....	38
3.1 Sídlní struktura Pardubického kraje	40
3.2 Charakteristika vybraného vzorku obcí	40
3.2.1 Koruna	41
3.2.2 Lubník.....	41
3.2.3 Morašice	42
3.2.4 Borová	42
3.2.5 Radiměř	43
3.2.6 Krouna	43
3.2.7 Jablonné nad Orlicí.....	43

3.2.8	Holice	44
3.2.9	Česká Třebová	44
3.2.10	Pardubice	45
4	Analýza faktorů rozvoje obcí	46
4.1	Diversifikace	47
4.2	Spearmanův korelační koeficient.....	62
Závěr	64

Seznam tabulek

Tabulka 1: Velikostní struktura sídel v ČR k 1. 1. 2010	14
Tabulka 2: Schéma běžného rozpočtu	22
Tabulka 3: Schéma kapitálového rozpočtu	22
Tabulka 4: Typologie faktorů místního ekonomického rozvoje	35
Tabulka 5: Velikostní kategorie obcí v Pardubickém kraji (k 1. 1. 2011)	40
Tabulka 6: Vybrané obce pro analýzu	41
Tabulka 7: Klasifikace ekonomických činností (CZ – NACE)	46
Tabulka 8: Hrubý index diversifikace vybraného vzorku obcí pro rok 2010	48
Tabulka 9: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Koruně v roce 2010	49
Tabulka 10: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Lubníku v roce 2010	50
Tabulka 11: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Morašicích v roce 2010	52
Tabulka 12: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Borové v roce 2010	53
Tabulka 13: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Radiměři v roce 2010	54
Tabulka 14: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Krouně v roce 2010	56
Tabulka 15: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Jablonné n. Orlicí v 2010	57
Tabulka 16: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Holicích v roce 2010	59
Tabulka 17: Procentuální podíly ekonomických subjektů v České Třebové v roce 2010 ..	60
Tabulka 18: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Pardubicích v roce 2010	61
Tabulka 19: Hodnoty pro výpočet Spearmanova korelačního koeficientu	63

Seznam obrázků

Obrázek 1: Strategické plánování v kontextu ostatních činností organizace a obce	30
Obrázek 2: Struktura aglomeračních efektů	36
Obrázek 3: Kraje České republiky.....	38
Obrázek 4: Geografie Pardubického kraje.....	39
Obrázek 5: Odvětvová diversifikace v Koruně v roce 2010	50
Obrázek 6: Odvětvová diversifikace v Lubníku v roce 2010.....	51
Obrázek 7: Odvětvová diversifikace v Morašicích v roce 2010	52
Obrázek 8: Odvětvová diversifikace v Borové v roce 2010.....	54
Obrázek 9: Odvětvová diversifikace v Radiměři v roce 2010.....	55
Obrázek 10: Odvětvová diversifikace v Krouně v roce 2010	57
Obrázek 11: Odvětvová diversifikace v Jablonné nad Orlicí v roce 2010	58
Obrázek 12: Odvětvová diversifikace v Holicích v roce 2010.....	59
Obrázek 13: Odvětvová diversifikace v České Třebové v roce 2010	61
Obrázek 14: Odvětvová diversifikace v Pardubicích v roce 2010	62
Obrázek 15: Odvětvová diversifikace v Koruně a v Pardubicích v roce 2010.....	65

Úvod

Rozvoj obcí je v současné době velmi aktuálním a stále častěji diskutovaným tématem. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, jak je zakotveno v zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích ve znění pozdějších předpisů. K zabezpečení rozvoje musí obec znát určité faktory, které ho podněcují. Obec je musí umět ohodnotit a především určit jejich dopady.

Cílem práce je analýza vybraných faktorů se zaměřením na zhodnocení vlivu aglomeračních efektů na rozvoj obce.

Pro naplnění cíle je práce rozčleněna do čtyř kapitol.

Po stručném úvodu následuje kapitola Postavení obcí v České republice, jejímž obsahem je základní seznámení čtenáře se statutem obcí, jejími funkcemi, orgány (starosta, zastupitelstvo, rada...), plánováním rozpočtu, jejím majetkem a jejich hospodařením.

Druhá kapitola s názvem Rozvoj obcí navazuje na předcházející a seznamuje s hlavními hledisky rozvoje obcí z pohledu jejich financování, zdrojů, nástrojů a technik potřebných k rozvoji dané lokality. Je zde zmíněno strategické plánování, které vytváří určitou představu o tom, čím by se obec chtěla zabývat a co by chtěla rozvíjet.

Třetí část je pojmenována Pardubický kraj. Na začátku této kapitoly je stručná charakteristika kraje, po které následuje vymezení sídelní struktury. Na základě dostupnosti informací jsou vybrány obce, na kterých bude provedena analýza. Pro seznámení s jednotlivými obcemi je v následujících podkapitolách jejich charakteristika.

Čtvrtá část nazvaná Faktory rozvoje obcí se zabývá analýzou deseti obcí. Analýza faktorů rozvoje se zakládá na analýze aglomeračních efektů, které jsou v literatuře označovány jako jeden z faktorů, které podporují ekonomický rozvoj. Pro vlastní analýzu je věnována pozornost ekonomickým subjektům rozřazeným podle odvětví (CZ-NACE = Klasifikace ekonomických činností), u kterých bude zkoumána míra diversifikace ekonomických činností. S tím souvisí i hrubý index diversifikace, jenž je vypočítán pro každou obec. V rámci analýzy jsou potom vypočítány procentuální podíly týkající se zastoupení jednotlivých ekonomických subjektů v obcích. Podíly jsou kumulovány a převedeny do grafů, kde jsou porovnány s podíly v rámci České republiky. Zvýše popsaného je patrná diversifikace, respektive specializace ekonomických subjektů v obci. Diversifikaci lze potom vztáhnout k urbanizačním efektům, zatímco specializace má blízko k efektům lokalizačním.

1 Postavení obcí v České republice

Obce jsou základními územními samosprávnými celky. Jejich postavení ve veřejné správě je stále významnější, což je projevem decentralizace kompetencí veřejné správy na územní samosprávu a odpovědnosti za zabezpečování různých druhů veřejných statků pro obyvatelstvo ze státu na územní samosprávu.

Právní základ obcí je vymezen již v Ústavě České republiky. Právní postavení upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecním zřízení), v platném znění, který nabyl účinnosti dne 1. 1. 2001.

1.1 Obec a její vymezení

Dle zákona o obcích je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů na územním celku vymezeném hranicí území obce. Obec je dále vymezena jako veřejnoprávní korporace, která má vlastní finanční prostředky, vlastní majetek, se kterým hospodář a sestavuje svůj vlastní rozpočet.

Podle Pekové (2004, str. 78) je obec je základní územní jednotkou státu. Tvoří ji obyvatelstvo, které společně užívá vymezené území (katastrální území) a které má právo na samosprávu zakotvené v ústavě. V demokratických zemích má obec postavení územního samosprávného společenství, nestátního subjektu.

Dále například Toth (1998, str. 17) definuje obec jako sociální organismus, který je geograficky vymezený a relativně stabilní. Je charakterizován souborem dynamických znaků (základních a specifických charakteristik), které ho odlišují od jiných forem osídlení.

Obec je vymezena třemi základními znaky. Jsou to:

- území
 - každá část území České republiky je součástí některé obce
 - obec má jedno nebo více katastrálních území
- občané
 - občanem obce je fyzická osoba, která je státním občanem ČR a je v obci hlášena k trvalému pobytu
- samospráva veřejných záležitostí v hranicích obce (na katastrálním území obce), tzn. působnost

Obce je možné rozdělit do následujících skupin:

- obce, které nejsou městy,
- města, pokud mají alespoň 3 000 obyvatel, a pokud tak stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády,
- městys, tzn. obce, které byly oprávněny používat toto označení před 17. 5. 1954, pokud o to požádají předsedu Poslanecké sněmovny Parlamentu ČR
- statutární města – většina statutárních měst je sídlem krajských úřadů,
- hlavní město Praha členěné na městské části.

1.2 Kategorizace obcí v ČR

Pro Českou republiku je charakteristická rozdrobenost obcí. Je to způsobeno zejména tím, že po roce 1990 vznikla řada nových obcí jako reakce na násilné slučování v 80. letech. Ke konci roku 1989 bylo v ČR 3 527 obcí s vlastním národním výborem. K 1. 1. 2010 je v ČR 6 247 obcí. Tento stav je od roku 1994 téměř neměnný. Problémem velkého počtu malých obcí je skutečnost, že tyto obce často neplní své základní funkce a je pro ně obtížné zajistit určitou úroveň poskytovaných statků a služeb pro své občany. Proto se stát snaží omezovat další rozdělování malých obcí. Podle zákona o obcích se obce budou moci rozdělovat pouze v případě, že nedojde k poklesu počtu občanů v nových obcích pod 1000 obyvatel a každá nová obec bude mít hranice svého katastrálního území nejméně se dvěma různými obcemi. K rozdělení obce (podobně jako při slučování obcí) musí mít občan právo se vyjádřit. Občané mají právo vyjádřit své stanovisko v místním referendu. Současně se stát snaží motivovat obce ke slučování, např. stanovením podílu obcí na celostátním výnosu některých daní v závislosti na velikostní kategorii obce. Ovšem v praxi se zatím ukázalo, že tento způsob je neúčinný. Spíše než slučování, preferují obce vzájemnou spolupráci.

Tabulka 1: Velikostní struktura sídel v ČR k 1. 1. 2010

Velikostní kategorie obcí dle počtu obyvatel	Počet obcí	Počet obyvatel	Počet obyvatel v %
Do 199	1543	191 139	1,8
200 - 499	1982	648 331	6,2
500 – 999	1343	947 429	9,0
1000 – 1999	710	989 476	9,4
2000 – 4999	395	1 198 772	11,4
5000 – 9999	142	970 204	9,2
10 000 – 19 999	69	969 037	9,2
20 000 – 49 999	42	1 238 144	11,8
50 000 – 99 999	15	1 055 958	10,1
Nad 100 000	6	2 298 353	21,9
Celkem	6247	10506843	100

Zdroj: ČSÚ.cz [online]

1.3 Funkce obcí

Obce představují složité, vnitřně často velmi strukturované organismy, které souběžně plní řadu funkcí. Základním posláním obcí ovšem nejsou hospodářské aktivity. Cílem je co nejkvalitnější uspokojování náročných, mnohdy značně diverzifikovaných zájmů občanů. Proto i vlastní ekonomická činnost obcí je především zaměřena k získávání nezbytných materiálních zdrojů pro plnění klíčových funkcí.

Základní funkce dle Hrabalové (2004, str. 14), které obce ve společnosti plní, jsou:

- obytná – lidé v obcích žijí, bydlí,
- pracovní – je odvozena od toho, že v obci jsou soustředěny organizace, které nabízí pracovní místa, lidé v nich najdou práci,
- obslužná – souvisí s tím, že organizace lokalizované v obci nabízí určitý rozsah soukromých i veřejných statků a služeb, lidé zde mohou tyto statky a služby poptávat a využívat.

Každá obec tyto funkce plní rozdílnou měrou. Zejména malé obce plní převážně obytnou funkci, neboť jejich obyvatelé dojíždějí za prací i za nabídkou statků a služeb do jiných obcí. Oproti tomu mohou některé obce plnit obslužné či pracovní funkce nejen pro místní obyvatele, ale i pro obyvatele jiných sídel.

Funkce obcí mohou být vymezeny i z jiného úhlu pohledu. Například Peková (2004, str. 22) uvádí tyto funkce:

- sociální,
- ekonomickou,
- územně technickou.

Sociální funkce obcí je spojena s tím, že obec je společenstvím občanů, v jehož rámci je potřebné rozvíjet kulturně sociální kontakty. V rámci této funkce se územní samospráva snaží zabezpečit sociální péči a sociální služby pro chudší vrstvy obyvatel. V důsledku této funkce obce zajišťují širokou škálu veřejných služeb, pomocí nichž vytváří a ovlivňují prostředí pro vytváření společenských vztahů. Jedná se například o zajišťování veřejného pořádku a bezpečnosti v obci, zajištění určitého minimálního životního standardu obyvatel obce, podporu kulturních a sportovních aktivit v obci apod.

Ekonomická funkce územní samosprávy souvisí s potřebou zmírňovat lokální či regionální projevy tržního selhání. Obec sama vystupuje jako účastník ekonomických vztahů (může pronajímat či prodávat svůj majetek, v omezené míře smí i podnikat v rámci vedlejší hospodářské činnosti apod.). Dále může obec svou činností ovlivňovat a vytvářet podmínky pro ekonomický rozvoj i dalších subjektů na svém území, např. podporou podnikatelských aktivit na území obce.

Územně technickou funkcí se rozumí optimální využití svého území. Obce koordinují a řídí svůj územní rozvoj, k čemuž využívají celou řadu nástrojů územního plánování. Výsledkem realizace této funkce je vytvoření sítě technické a sociální infrastruktury.

1.4 Orgány obce

Každá obec má určitou vnitřní strukturu a zákon o obcích vymezuje jednotlivé orgány obce, jejich pravomoci, působnost a vzájemnou provázanost.

1.4.1 Zastupitelstvo

Zastupitelstvo obce je kolektivní volený orgán. Má hlavní rozhodovací pravomoci v samostatné působnosti. K platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Jednání zastupitelstva obce jsou ze zákona veřejná a řídí se schváleným jednacím řádem. Zvolení členové zastupitelstva volí ze svých členů členy rady obce.

Zastupitelstvo obce při stanovení počtu členů zastupitelstva obce přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů stanoví tak, aby zastupitelstvo obce mělo v obci, městysu, městě, městském obvodu, městské části

- do 500 obyvatel 5 až 15 členů
- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů
- nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů
- nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.

Zastupitelstvu obce je vyhrazeno dle zákona zejména:

- schvalovat program rozvoje obce,
- schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce,
- zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy obce,
- zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny,
- rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob,
- navrhopat zástupce obce do ostatních orgánů obchodních společností, v nichž má obec majetkovou účast, a navrhopat jejich odvolání,
- vydávat obecně závazné vyhlášky obce,
- rozhodovat o vyhlášení místního referenda,
- navrhopat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí,
- zřizovat a rušit výbory, volit jejich předsedy a další členy a odvolávat je z funkce,
- volit z řad členů zastupitelstva obce starostu, místostarostu a další členy rady obce a odvolávat je z funkce,

- zřizovat a zrušovat obecní policii,
- rozhodovat o spolupráci obce s jinými obcemi a o formě této spolupráce.

Zastupitelstvu obce je dále vyhrazeno rozhodování o těchto majetkoprávních úkonech:

- nabytí a převod nemovitých věcí včetně vydání nemovitostí podle zvláštních zákonů, převod bytů a nebytových prostorů z majetku obce,
- poskytování věcných darů v hodnotě nad 20 000 Kč a peněžitých darů ve výši nad 20 000 Kč fyzické nebo právnické osobě v jednom kalendářním roce,
- poskytování dotací nad 50 000 Kč v jednotlivých případech občanským sdružením, humanitárním organizacím a jiným fyzickým nebo právnickým osobám působícím v oblasti mládeže, tělovýchovy a sportu, sociálních služeb, podpory rodin, požární ochrany, kultury, vzdělávání a vědy, zdravotnictví, protidrogových aktivit, prevence kriminality a ochrany životního prostředí,
- uzavření smlouvy o sdružení a poskytování majetkových hodnot podle smlouvy o sdružení, jehož obec je účastníkem,
- peněžité i nepeněžité vklady do právnických osob,
- vzdání se práva a prominutí pohledávky vyšší než 20 000 Kč,
- zastavení movitých věcí nebo práv v hodnotě vyšší než 20 000 Kč,
- dohody o splátkách s lhůtou splatnosti delší než 18 měsíců,
- postoupení pohledávky vyšší než 20 000 Kč,
- uzavření smlouvy o přijetí a poskytnutí úvěru nebo půjčky, o poskytnutí dotace, o převzetí dluhu, o převzetí ručitého závazku, o přistoupení k závazku a smlouvy o sdružení,
- zastavení nemovitých věcí,
- vydání komunálních dluhopisů.

Zastupitelstvo obce se schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání zastupitelstva obce svolává a zpravidla řídí starosta.

1.4.2 Rada

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě obce rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. Jednání rady obce jsou neveřejná.

Radu obce tvoří starosta, místostarosta a další členové rady volení z řad členů zastupitelstva obce. Počet členů rady obce je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů, přičemž počet nesmí přesahovat jednu třetinu počtu členů zastupitelstva obce. Rada obce se nevolí v obcích, kde zastupitelstvo obce má méně než 15 členů. V obci, kde se rada nevolí, vykonává její pravomoc starosta.

Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení. Radě obce je ze zákona o obcích vyhrazeno:

- zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, provádět rozpočtová opatření v rozsahu stanoveném zastupitelstvem obce,
- plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu obce,
- rozhodovat ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti,
- vydávat nařízení obce,
- projednávat a řešit návrhy, připomínky a podněty předložené jí členy zastupitelstva obce nebo komisemi rady obce,
- stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu,
- kontrolovat plnění úkolů obecním úřadem a komisí v oblasti samostatné působnosti obce,
- stanovit celkový počet zaměstnanců obce v obecním úřadu a v organizačních složkách obce,
- přezkoumávat na základě podnětů opatření přijatá obecním úřadem v samostatné působnosti a komisemi,
- rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce; tuto působnost může rada obce svěřit příslušnému odboru obecního úřadu nebo příspěvkové organizaci obce zcela nebo zčásti,
- schvalovat organizační řád obecního úřadu,
- plnit úkoly stanovené zvláštním zákonem aj.

Rada obce je schopna se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů; k platnému usnesení nebo rozhodnutí je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech jejích členů.

1.4.3 Starosta

Starosta je představitelem obce, zastupuje obec navenek. Je volen z řad členů zastupitelstva obce a tomu je také odpovědný za své činnosti.

Starosta vykonává zejména tyto činnosti:

- odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok,
- plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů, uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce a stanoví jim plat podle zvláštních předpisů, pokud není v obci tajemník obecního úřadu; vedoucí odboru jmenuje, odvolává a stanoví jim plat, jen není-li zřízena rada obce,
- může po projednání s ředitelem krajského úřadu svěřit komisi výkon přenesené působnosti v určitých věcech,
- může požadovat po Policii České republiky spolupráci při zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku,
- odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce,
- zabezpečuje výkon přenesené působnosti v obcích, kde není tajemník obecního úřadu,
- rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti obce svěřených mu radou obce.

Starosta svolává a zpravidla řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce, podepisuje spolu s ověřovateli zápis z jednání zastupitelstva obce a zápis z jednání rady obce.

1.4.4 Obecní úřad

Obecní úřad je výkonným orgánem obce jak v samostatné, tak v přenesené působnosti. V oblasti samostatné působnosti plní úkoly, kterými ho pověřilo zastupitelstvo či rada obce a pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti.

Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta (místostarostové), tajemník obecního úřadu, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. V čele obecního úřadu je starosta.

V obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností se zřizuje funkce tajemníka obecního úřadu, který je zaměstnancem obce. Tuto funkci mohou zřídit i v ostatních obcích.

Tajemník obecního úřadu je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné působnosti i přenesené působnosti starostovi.

Tajemník obecního úřadu vykonává podle zákona o obcích zejména tyto činnosti:

- zajišťuje výkon přenesené působnosti s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny radě obce nebo zvláštnímu orgánu obce,
- plní úkoly uložené mu zastupitelstvem obce, radou obce nebo starostou,
- stanoví podle zvláštních právních předpisů platy všem zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu,
- plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele podle zvláštních právních předpisů vůči zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu,
- vydává spisový řád, skartační řád a pracovní řád obecního úřadu a další vnitřní směrnice obecního úřadu, nevydává-li je rada obce.

Tajemník obecního úřadu se zúčastňuje zasedání zastupitelstva obce a schůzí rady obce s hlasem poradním.

1.5 Hospodaření obcí

Ekonomická základna představuje jednu z nejvýznamnějších a nezbytných složek obce, díky které jsou uspokojovány nejrůznější někdy mnohdy rozdílné potřeby občanů a zároveň jsou prostředky využity na rozvoj obce.

Mají-li obce plnit své základní funkce, musí k tomu mít i odpovídající majetkovou základnu. Vlastnictví majetku je důležitým ekonomickým předpokladem existence územních samospráv. Jeho prostřednictvím může obec ovlivňovat sociální a ekonomický rozvoj daného území a společenství. Velikost majetku, jeho struktura a způsob hospodaření s ním má významný dopad na rozpočet obce. Nejdůležitější součástí finančního systému na úrovni územní samosprávy je územní rozpočet.

1.5.1 Územní rozpočet

Územní rozpočet je základem finančního hospodaření obcí. Peková (2004, str. 200) ho charakterizuje jako:

- decentralizovaný peněžní fond, který se tvoří, rozděluje a používá primárně na principu nenávratnosti, nedobrovolnosti a neekvivalence,

- z účetního hlediska je bilancí, která bilancuje příjmy a výdaje za rozpočtové období,
- je důležitým finančním plánem, podle kterého se v rozpočtovém období hospodaří,
- je nástrojem realizace koncepce municipální, resp. regionální politiky na úrovni územní samosprávy, je nástrojem realizace volebních programů. Územní rozpočet je důležitým nástrojem prosazování lokálních a regionálních zájmů a preferencí obyvatelstva daného území, nástrojem financování potřeb lokálního a regionálního veřejného sektoru, je nástrojem řízení.

Ve většině zemí se rozpočet obce zpravidla sestavuje jako běžný rozpočet a kapitálový rozpočet. V ČR obce nejsou povinny sestavovat odděleně běžný a kapitálový rozpočet. Běžné a kapitálové příjmy a výdaje se uvádějí v jednom rozpočtu, avšak v třídění podle jednotné rozpočtové skladby, která je sleduje odděleně.

Běžný (někdy se též uvádí provozní) rozpočet je bilancí běžných příjmů a běžných výdajů, kde se většina z nich každoročně opakuje. Běžné příjmy a výdaje se vztahují k danému rozpočtovému roku. Běžnými příjmy se financují neinvestiční (provozní) potřeby prostřednictvím běžných (neinvestičních) výdajů.

Tabulka 2: Schéma běžného rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> • daňové: <ul style="list-style-type: none"> - svěřené daně - sdílené daně - místní (a regionální) daně - správní poplatky 	<ul style="list-style-type: none"> - všeobecné veřejné služby (veřejná správa apod.) - veřejný pořádek (policie, hasiči apod.) - vzdělání - péče o zdraví (veřejné zdravotnictví atd.) - bydlení - komunální služby - na podnikání - ostatní běžné výdaje (nahodilé, placené pokuty apod.) - placené úroky - běžné dotace jiným rozpočtům
<ul style="list-style-type: none"> • nedaňové: <ul style="list-style-type: none"> - uživatelské poplatky za služby - příjmy z pronájmu majetku - příjmy od vlastních neziskových organizací - zisk z podnikání - ostatní 	
<ul style="list-style-type: none"> • přijaté transfery: <ul style="list-style-type: none"> - běžné dotace ze státního rozpočtu - běžné dotace ze státních fondů - od územních rozpočtů - ostatní běžné příjmy (nahodilé, přijaté dary, sankce apod.) 	
(Saldo – přebytek)	(Saldo – schodek)

Zdroj: Provažníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů*, 2009.

Kapitálový rozpočet zachycuje příjmy, které se vztahují na financování investičních potřeb a které přesahují období jednoho rozpočtového roku. Výdaje na investiční projekty jsou poměrně velké, a proto je nutné o nich rozhodovat uvážlivě. Jedná se o jednorázové a neopakovatelné příjmy a výdaje.

Tabulka 3: Schéma kapitálového rozpočtu

Příjmy	Výdaje
<ul style="list-style-type: none"> - z prodeje majetku - kapitálové přijaté dotace z rozpočtové soustavy - příjmy z půjček apod. - příjmy z emise vlastních obligací - přebytek běžného rozpočtu - dary na investice apod. 	<ul style="list-style-type: none"> - na investice - kapitálové dotace jiným rozpočtům - na nákup obligací, akcií - poskytované střednědobé a dlouhodobé půjčky - splátky dříve přijatých půjček - krytí deficitu běžného rozpočtu

Zdroj: Provažníková, R.: *Financování měst, obcí a regionů*, 2009.

1.5.2 Majetek obcí

Jedním z ekonomických předpokladů existence obcí je vlastnictví majetku. Jeho velikost, struktura, kvalita a hospodaření s ním má významný dopad na rozpočet obce. Majetek ovlivňuje rozpočet jak na straně příjmů, tak i na straně výdajů. Vlastnictví majetku je předpokladem pro ekonomický a sociální rozvoj daného území a společenství.

Podle základních funkcí, které musí územní samospráva zabezpečit, lze majetek podle Provozníkové (2009, str. 229) rozdělit na majetek, který slouží:

- veřejně prospěšným účelům,
- pro municipální, či regionální podnikání,
- pro výkon samosprávy (např. budova a zařízení samotného obecního úřadu).

Obce jsou samosprávnou jednotkou s právní subjektivitou. Z tohoto postavení dělí Toth (2005, str. 60) význam majetku pro obce do tří základních okruhů:

1. Majetek je jednou ze základních podmínek samosprávy, bez vlastního majetku by obce pouze spravovaly cizí majetek a o užívání by rozhodoval vlastník.
2. Prostřednictvím majetku může vedení obce ovlivňovat sociálně ekonomický rozvoj, život v obci, podnikatelské aktivity a dokonce celý urbanistický vývoj obce. Vlastnictví majetku a jeho užívání se tak stává významným ekonomickým nástrojem obecní samosprávy.
3. Jsou určité statky, u kterých je nutné někdy i žádoucí, aby byly ve vlastnictví a správě obce, neboť je to ve veřejném zájmu, případně je jeho správa obcím zákonem uložena.

Majetek jednotlivých článků územní samosprávy – obcí, regionů, krajů, tvoří zejména (Peková, 2004, str. 359):

- nemovitosti (pozemky a budov),
- movité věci (tj. vnitřní zařízení budov, stroje, přístroje apod.),
- peněžní prostředky (tj. hotovosti a vklady na účtech u peněžního ústavu),
- cenné papíry (dlouhodobé i krátkodobé.),
- nehmotný majetek (software, ocenitelná práva apod.).

Přehledem majetku z hlediska jeho struktury a zdrojů financování v peněžním vyjádření je rozvaha (Peková 2004, str.360).

2 Rozvoj obcí

2.1 Rozvoj a jeho definice

Pojem „rozvoj“ můžeme definovat jako proces změn, k nimž dochází postupně a které přinášejí narůstání efektivity a účelnosti, pokud jde o využívání zdrojů a uskutečňování (využívání) možností, podmiňujících pohyb z původního stavu do stavu žádoucího. (Macháček, 2008, str. 50) V literatuře velmi často tento pojem splývá s pojmem „ekonomický růst“. Přitom se nejedná o synonymum.

Například Torado (podle Maier, Tödting, 1998, str. 39) vychází ze třech podstatných cílů, které představují rozvoj:

- uspokojování základních potřeb,
- sebeúcta osoby,
- volnost od vnitřního a vnějšího korigování cizí osobou.

Další autoři Nohlen a Nurscheler (podle Samson a kol , 2001, str. 23) navrhli „magický pětiúhelník rozvoje“ obsahující následující prvky:

- **růst** – za stálý a dlouhodobý růst můžeme považovat takový růst, který neničí vlastní zdrojovou základnu a může být udržitelný delší dobu. Růst je zde viděn také jako předpoklad boje proti chudobě,
- **práce** – práce v rozvojovém procesu umožňuje zapojit nevyužité pracovní zdroje, což je velmi důležité zejména z hlediska efektivity, poskytuje dostatečný příjem, který umožňuje překonat chudobu, vytváří poptávku pro jiné podniky a sektory a zlepšuje možnosti sebeuplatnění,
- **rovnost a spravedlnost** – kritérium rovnost a spravedlnost se týká rozdělování důchodů a bohatství, ale také souvisí s možností vzdělávat se, s poskytováním zdravotní péče apod.,
- **participace** - participace znamená, že rozvoj se uskutečňuje pouze za pomoci všech zúčastněných, jestliže můžeme potřeby a představy jednotlivce vyjádřit v politických a sociálních rozhodovacích procesech,
- **nezávislost a samostatnost** – nezávislost a samostatnost je zaměřena proti politickým a ekonomickým vlivům silnějších vůči slabším.

2.2 Místní ekonomický rozvoj

Místní ekonomický rozvoj je možno definovat jako cílenou aktivitu podniků, místních samospráv a dalších místních skupin, zaměřených na maximalizaci ekonomických zdrojů na daném území na zvýšení hospodářského blahobytu, na růst počtu pracovních míst a životní úrovně občanů. (Don Iannone, dle Žárská a kol., 2007, str. 171)

Světová banka definuje místní ekonomický rozvoj jako proces, ve kterém partneři z veřejného podnikatelského a nevládního sektoru spolupracují na vytváření lepších podmínek pro hospodářský růst a tvorbu pracovních míst. Cílem je zlepšit kvalitu života všech.

Místní ekonomický rozvoj vymezuje i řada dalších autorů, avšak všichni se shodují v cíli, kterým je vybudovat ekonomickou kapacitu obce tak, aby se zlepšila hospodářská budoucnost a kvalita života obyvatel.

Místní ekonomický rozvoj nezávisí jen na množství finančních prostředků, ale také na komunikaci a koordinaci zapojených subjektů.

Světová banka uvádí, že každá obec má jedinečný soubor místních podmínek, které buď zvyšují a nebo snižují potenciál pro místní ekonomický rozvoj a jsou to právě ty podmínky, které určují komparativní výhody oblasti a její schopnost přilákat, vytvořit a udržet si investice.

Pro naplnění cílů místního ekonomického rozvoje se využívají různé přístupy. Žárská (2007, str. 172) uvádí tyto přístupy:

- tvorba investičního prostředí pro místní podnikatele,
- podpora malých a středních podniků,
- podpora nových a začínajících podnikatelů,
- přilákání externích investic (národních nebo mezinárodních),
- investice do tzv. tvrdé infrastruktury (dopravní a energetické sítě, telekomunikace, kanalizace...),
- investice do tzv. měkké infrastruktury (školství, vzdělání, zdravotnictví, bydlení, bezpečnost, veřejná doprava, rozvoj pracovní síly...),
- podpora rozvoje podnikatelských klastrů.

Za hlavní činitele jsou v tomto přístupu považovány faktory tvrdé a měkké infrastruktury. Jejich kvalita a dostupnost jsou základem úspěšnosti místní ekonomiky.

2.3 Financování rozvoje obcí

Dle Hrabalové (2004, str. 57) mohou obce rozvojové aktivity financovat několika základními způsoby. Jednak z vlastních zdrojů, které získají obce zpravidla buď tak, že prodají nepotřebný či nevyužívaný majetek, nebo tím, že si potřebné prostředky naspoří. Dalším způsobem financování rozvojových aktivit obce je z cizích zdrojů.

V případě financování z vlastních zdrojů musí obec po určitý čas hospodařit s přebytkem. Největší část finančních prostředků obce tvoří vlastní příjmy, z nichž většina má daňový charakter. Další skupinou zdrojů jsou příjmy z vlastní činnosti obce, tj. jejich výše je závislá na majetkovém bohatství, lidském potenciálu a aktivitě vedení a všech orgánů obce. Jedná se zejména o výnosy z majetku, který obec vlastní, o příjmy z vlastní hospodářské činnosti obce nebo z hospodaření subjektů, které obec založila a dále o převody prostředků z vlastních peněžních fondů. Některé investiční akce však mohou být příliš naléhavé a to může vést obce k tomu, že upřednostňují financování investic z cizích zdrojů.

Financování rozvoje obcí z cizích zdrojů představuje v podstatě určitou formu půjčky potřebných finančních prostředků s tím, že je musí obec v budoucnu splatit. Pokud na sebe obec bere závazek, měla by zvážit únosnost zadlužení z hlediska objemu, nákladů a trvání dluhu a formy dluhu. Dluh obce představuje závazek vůči jiným subjektům a je na zvážení obce, zda je schopna tyto závazky splácet. (Peková, 2004, str. 306)

Rozhodování o tom, zda na financování investic použít cizí zdroje, a tedy přijmout dluh, může obce usnadnit používání některých dlouhodobých nástrojů řízení. Zejména se jedná o strategický plán rozvoje obce, rozpočtový výhled a plán prodeje majetku. Jestliže má obec zpracovaný plán prodeje majetku, má alespoň rámcovou představu o tom, jaké prostředky může z těchto prodejů získat. I tyto prostředky mohou být použity k financování investic obce. Díky tomu, že tyto nástroje řízení jsou náročné na zpracování, tak zejména menší obce nedisponují dostatečnými lidskými a finančními zdroji, aby mohly uvedené nástroje řízení využívat.

U plánování investic je velmi důležité posoudit, zda po dokončení bude investice pro obec zisková či nikoliv. V případě, že v budoucnu bude obec muset dotovat i provoz investice, což se velmi často stává, dochází k výraznému ovlivnění rozpočtu na straně výdajů.

2.4 Klasifikace zdrojů, nástrojů a technik rozvoje obcí

Finanční zdroje bývají omezeny, a proto při plánování výdajové stránky municipálního rozpočtu je třeba vytvořit hierarchii priorit. Důležité je zvážit, které investiční aktivity jsou aktuálnější, které méně, které investice musí realizovat municipalita a které by mohl převzít soukromý sektor. Vyšší účinnosti a efektivnosti využití zdrojů pro potřeby dosažení cílů rozvoje lze dosáhnout pomocí nejrůznějších nástrojů a technik (případně jejich kombinací).

Toth (2005, str. 29) například uvádí, že zdroj je část systému, z něhož vycházejí prostředky k činnosti. Zdroje tedy slouží k dosažení sociálně ekonomických cílů. Cílem je představa o výsledném stavu řízeného objektu (území obce).

Prostředkem k dosahování cílů je nástroj. Hlavním smyslem je vyhledávání a odhalování zdrojů, úspor zdrojů stávajících, jejich maximalizace a efektivnost využití.

Techniku lze definovat jako formu či způsob využití nástrojů. Jedná se o souhrn lidských činností a postupů, které umožňují využívat zdroje k produkci statků pro uspokojování potřeb subjektů. Prostřednictvím techniky za pomoci nástrojů a znalostí společensko-ekonomických zákonů a pravidel fungování je možné odkrýt a lépe využívat zdroje.

Zdroje a nástroje jsou obvykle určeny státem prostřednictvím zákonů a dalších právních předpisů. Legislativně dané zdroje a nástroje vytváří mantinely pro činnost odpovědných subjektů v různé míře. V rámci státní správy se jedná o zákonem určené činnosti, kdežto samospráva a soukromý sektor si mohou vytvářet vlastní zdroje a používat své nástroje, pokud tím neporušují zákon.

Hlavní cíle, kterých lze dosáhnout racionálním nakládáním s nástroji města jsou podle Totha (2005, str. 31) tyto:

- uspokojování potřeb veřejnosti a zvyšování jejich životní úrovně,
- zkvalitňování a zmnožování majetku obce,
- zvyšování rozpočtových zdrojů,
- vyšší atraktivita obce pro potencionální imigranty,
- zlepšování demografické struktury v důsledku zamezení emigrace,
- podpora místního, především drobného a středního podnikání,
- přilákání nových investic,
- realokace výrobních i nevýrobních aktivit,
- ovlivnění urbanistického vzhledu obce,

- zlepšení architektonického dojmu lokality,
- zlepšování životního prostředí,
- zlepšení sociálních poměrů,
- zvyšování počtu pracovních míst.

Toth (2005, str. 33) rozděluje nástroje a techniky do tří základních okruhů, kterými mohou představitelé územních samospráv ovlivňovat realizaci příslušných rozvojových opatření a dosahovat tak svých cílů. Toth vymezuje tyto tři základní okruhy:

- ekonomické nástroje a techniky,
- administrativně správní nástroje a techniky
- nástroje a technicky spolupráce a participace

Do ekonomických nástrojů dle Totha (2005, str. 33) patří přímé využívání hmotných a nehmotných aktiv a pasiv k podpoře obecního rozvojového záměru nebo dosažení určitého cíle. Konkrétně do ekonomických nástrojů je možné zařadit veškeré příjmy a výdaje municipálního rozpočtu a obecní majetek.

Mezi administrativně správní nástroje lze zařadit regulační opatření směřovaná proti ostatním subjektům. Územní samospráva usměrňuje jejich jednání, ale i spotřebu veřejných statků. Tyto nástroje bývají využívány i k tvorbě prostředí, ve kterém se realizují tržní a netržní vztahy. Jedná se zejména o:

- normativní správní akty,
- interní normativní akty,
- individuální správní akty,
- kontrolu a dozor,
- bezprostřední zákroky.

Toth (2005, str. 42) rovněž uvádí, že většina nástrojů předpokládá úzkou interakci samosprávy s externími, především soukromoprávními subjekty. Z tohoto pohledu lze předpokládat, že nástroje a technicky spolupráce a participace, je možné chápat jako modifikaci základních nástrojů ekonomických a administrativně správních.

Jde o spolupráci a participaci:

- veřejný sektor: státní správa,
- veřejný sektor: územní samospráva,
- soukromý sektor: podnikatelská sféra,
- soukromý sektor: obyvatelstvo.

2.5 Strategické plánování jako nástroj rozvoje obcí

2.5.1 Charakteristika strategického plánování

Strategické plánování můžeme charakterizovat jako systematický způsob, jak organizovat a řídit změny a vytvářet v organizacích, obcích, městech, regionech a následně i v celé společnosti široký konsensus na společné vizi pro lepší ekonomickou budoucnost. Jde zejména o tvořivý proces, který určí kritické oblasti a nalezne shodu na důvěryhodných záměrech, strategiích a cílech, které v případě naplnění pomohou řešit situaci ve zjištěných kritických oblastech. Strategické plánování a strategické řízení je také účinným nástrojem, jak spojit společné aktivity rozhodujících představitelů veřejnosti, veřejné správy a organizací směřující k uskutečnění vytyčených cílů. (Žítek, Halámek, Běhan, Ctiboch, 2003, str. 11)

K charakteristice strategického plánování je potřebné si uvést některé základní pojmy.

Strategické rozhodnutí ovlivňuje činnost obce v dlouhodobém horizontu. Ne všechna na pohled dobrá strategická rozhodnutí je možné realizovat v podmínkách dané obce či organizace a jejich další rozpracování až do podoby schválené strategie může vyčerpat jak síly tvůrců, tak hlavně finanční prostředky a může přinést zklamání. **Strategický záměr** je dlouhodobý záměr obce, který představuje výsledek přijatého strategického rozhodnutí. Než se přistoupí k jeho definitivnímu schválení, měl by být prezentován veřejnosti a následně diskutován. **Strategická změna** má dlouhodobý dopad na činnost obce a podporuje dosažení strategických záměrů. Musí být realizována tak, aby neovlivnila dříve realizované strategické záměry. **Strategické plánování** je proces, během něhož vzniká představa o tom, čím by se obec chtěla zabývat, co by chtěla rozvíjet, jaké programy a služby by měly být především nabízeny a jakou cestou by musela obec projít, aby mohla své záměry uskutečnit. Během strategického plánování se budou uskutečňovat strategická rozhodnutí, budou vznikat strategické záměry a budou se vybírat vhodné strategie k jejich dosažení. **Strategický plán** je dokument zachycující výsledky procesu strategického plánování. Posledním pojmem je **strategické řízení**, které je charakterizováno jako proces naplňování představ popsanych ve strategickém plánu. Strategické řízení obnáší především implementaci, vyhodnocování a případnou úpravu akcí a činností směřujících k dosažení vizí, stanovených cílů a záměrů formulovaných ve strategickém plánu. (Rektořík a Šelešovský, 1999, str. 7)

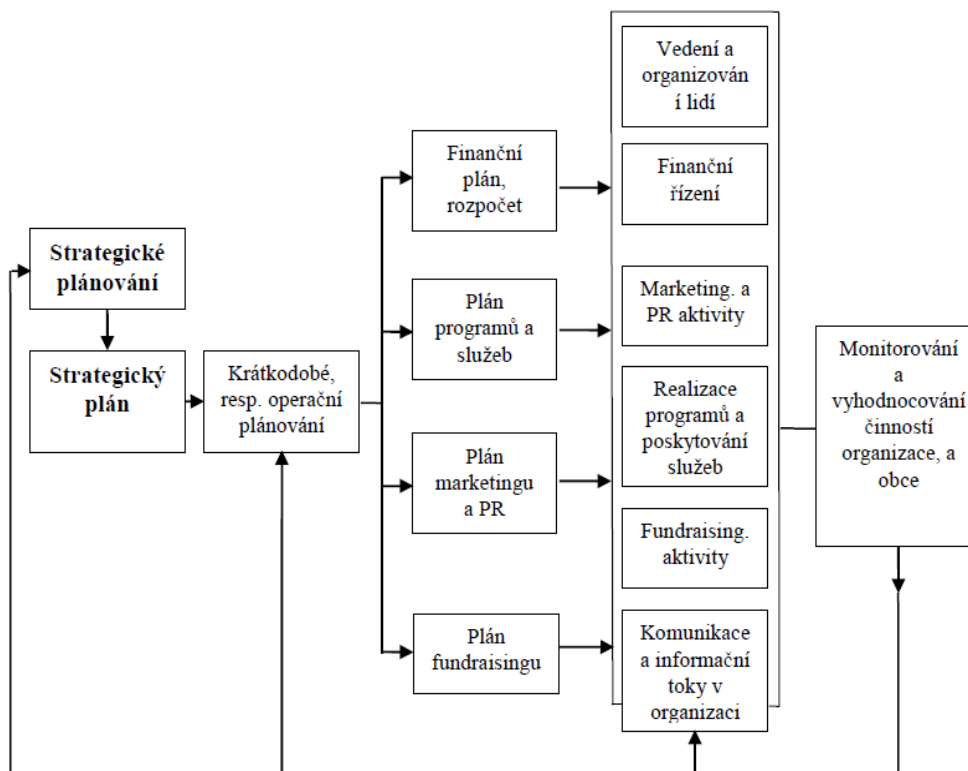
2.5.2 Proces strategického plánování

Během strategického plánování vzniká určitá představa o tom, čím by se obec chtěla zabývat v budoucnosti, respektive uspokojování kterých potřeby by měla obec upřednostňovat. Je vytvářena vize a současně je mapována cesta, kterou musí obec projít, aby mohla uskutečnit svou vizi.

K úspěšnému formulování vize a nalezení cesty k jejímu uskutečnění musí být navzájem sladěny tyto tři faktory:

- poslání,
- silné a slabé stránky, neboli to, co obec a organizace dělá dobře a s čím má problémy,
- hrozby a příležitosti, neboli to, co přichází z vnějšího prostředí a na jedné straně obec a organizaci ohrožuje a na straně druhé jí to poskytuje možnosti k dalšímu rozvoji. (Rektořík, Šelešovský, 1999, str. 9)

Na následujícím obrázku můžeme vidět, jaký je základní vztah mezi strategickým plánováním a ostatními činnostmi organizace a obce.

Zdroj: Rektořík, J., Šelešovský, J.,: *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*, 1999.

Obrázek 1: Strategické plánování v kontextu ostatních činností organizace a obce

Základní fáze procesu strategického plánování podle Hrabalové (2004, str. 18) jsou:

1. příprava procesu strategického plánování, vytvoření veřejno-soukromého partnerství
2. analýza současné situace obce
3. formulace vize rozvoje obce, vymezení problémových oblastí
4. vnější a vnitřní analýza, SWOT analýza
5. definice cílů rozvoje obce a opatření vedoucích k jejich naplnění
6. sestavení a přijetí strategického plánu
7. realizace strategického plánu
8. hodnocení plnění strategického plánu a jeho aktualizace

Příprava procesu strategického plánování, vytvoření veřejno-soukromého partnerství.

Aby mohl probíhat proces strategického plánování, je potřeba vytvořit orgán (komisi nebo výbor), který bude celý proces strategického plánování organizovat. Nejvhodnější je sestavit skupinu z vedoucích představitelů zájmových skupin na území obce, která bude zodpovědná za průběh strategického plánování. Čím více názorů na daný strategický plán bude vysloveno, tím větší je pravděpodobnost úspěšné realizace konkrétních opatření, jež povedou ke společnému konsensu v jednotlivých oblastech.

Následně je důležité provést ***analýzu současné situace obce***, ve které zjistíme, v jaké situaci se obec nachází a jaké vlivy ji způsobily. V tomto okamžiku je vhodné zpracovat tzv. profil komunity, který vypovídá o postavení obce v regionální ekonomice a objektivně by posoudil její ekonomické charakteristiky. Profil komunity se zabývá otázkami trhu práce v obci, analýzou demografické situace obce, údaji o bydlení, infrastruktuře a životním prostředí v obci, strukturou místní ekonomiky nebo průzkumem podnikatelského prostředí v obci. Záměrem průzkumu podnikatelského prostředí může být snaha zjistit, jak podniky hodnotí úroveň a kvalitu veřejných služeb, které obec poskytuje, jak by jim obec mohla pomoci v jejich podnikání a jaké mají představy o svém budoucím působení na území dané obce.

V další fázi dochází k formulaci vizí rozvoje obce a k vymezení problémových oblastí.

Vize je stručný dokument, který udává směr vývoje obce v budoucnosti. Vymezení kritických oblastí rozvoje poskytuje obcím informace, kterým oblastem by se měly věnovat nejvíce. Jsou to klíčové oblasti pro budoucí rozvoj obce. Nutné je zvolit si takové oblasti,

na které bude mít obec dostatek finančních, lidských či dalších zdrojů a bude schopna realizovat rozvoj v těchto oblastech.

SWOT analýzou je možné zmapovat pozici obce. Tato technika je v České republice velmi známá a využívána. Skládá se ze 4 začátečních písmen anglických slov:

- S – Strengths – silné stránky (hodnoceno zevnitř organizace)
- W – Weaknesses – slabé stránky (hodnoceno zevnitř organizace)
- O – Opportunities – příležitosti (hodnoceno z vnějšku organizace)
- T – Threats – hrozby (hodnoceno z vnějšku organizace)

Po provedení SWOT analýzy je možné přejít **k definování cílů rozvoje obce a opatření vedoucích k jejich naplnění**. Cíle rozvoje obce by měly být podle Hrabalové:

- srozumitelné,
- reálné, aby motivovaly k jejich dosažení,
- měřitelné, aby bylo možné určit, zda dochází k jejich naplňování,
- měla by o nich panovat shoda mezi těmi, kdo je stanovují a kdo mají zajistit svým chováním jejich dosažení,
- termínové, aby bylo zřetelné, do kdy má dojít k jejich naplnění a kdo za toto naplnění zodpovídá.

V další fázi dochází **k sestavení strategického plánu** a posléze **k přijetí strategického plánu**.

K takto sestavenému plánu má právo každý občan se vyjádřit. Schválením strategického plánu zastupitelstvem se vyjádří podpora cílů a snaha o jejich realizaci.

Realizace strategického plánu je výsledkem úspěšného strategického plánování. V této fázi je důležité, aby jednotlivé subjekty zapojené do realizace plánu přijaly odpovědnost za dosažené výsledky a věděly, v jakém časovém horizontu se má realizace uskutečnit.

V poslední fázi se **hodnotí plnění strategického plánu a jeho aktualizace**. Dochází zde k porovnání toho, čeho bylo dosaženo ve vztahu k tomu, co bylo zamýšleno. Pokud se tyto dva stavy rozcházejí, přijímají se určitá opatření. Stejně tak by se mělo průběžně vyhodnocovat, zda jsou stanovené cíle stále aktuální.

2.5.3 Charakteristické rysy strategického plánu

Strategický plán není dosud zákonem přesně definován na rozdíl od územního plánu, se kterým bývá často zaměňován. Hlavní rozdíl mezi těmito dokumenty, jak uvádí Lacina (2007, str. 52), je v obsahu řešení. Zatímco územní plán jasně a závazně definuje využití každého čtverečního metru území, strategický plán neřeší otázku, kde se bude určitá činnost realizovat, nýbrž co je možné v řešené lokalitě rozvíjet. Přitom oba typy plánování spolu velmi úzce souvisejí.

Mezi zdroje pro zpracování strategického plánu Lacina (2007, str. 52) řadí, například:

- závazné předpisy, nařízení a doporučení veřejnoprávních institucí,
- odborné metodické příručky k problematice strategického plánování,
- odborná periodika, která se zabývají problematikou rozvoje obcí a strategického plánování,
- další dostupnou literaturu, zvláště sborníky z vědeckých a odborných konferencí,
- poznatky a doporučení zahraničních expertů a zahraniční literaturu.

Každý strategický plán by měl splňovat určitá kritéria. Zejména významná jsou kritéria:

- **Dlouhodobosti:** strategické plány jsou sestavovány na delší časové období. Obecně ale také platí, že časový výhled, na který je strategický plán zpracováván, závisí na konkrétních podmínkách dané obce.
- **Komplexnosti:** strategické plány se na rozdíl od krátkodobých plánů mají systematicky zabývat jednak posuzováním veškerých podstatných problémů a okolností, které ovlivňují současnou situaci a budoucí rozvoj příslušné obce, a jednak jejich vzájemnou provázaností.
- **Otevřenosti:** strategický plán by neměl vznikat izolovaně, ale naopak by jeho autoři měli získat podporu široké veřejnosti pro navrhované záměry. Zároveň by měl být plán otevřený vůči novým podnětům a skutečnostem, které se objeví v průběhu jeho příprav či schvalování, tak v době realizace.
- **Reálnosti:** pokud je uskutečnění stanovených cílů reálně možné, a pokud provedené změny opravdu přispějí k lepšímu stavu dané obce, pak teprve lze konstatovat, že strategický plán je dobrý a že nebyl vypracován zbytečně.
- **Náročnosti:** dosažení vytyčeného cíle na základě uskutečnění plánu by mělo být přiměřeně náročné. Jinak by mohlo dojít ke ztrátě motivace, jak ze strany odborníků, tak ze strany zástupců obce.

- **Srozumitelnosti:** pokud má být strategický plán uskutečněn v plné míře, je velmi důležité, aby došlo ke správnému pochopení těmi, kteří ho budou realizovat. (Lacina, 2007, str. 51)

2.5.4 Strategické plánování na úrovni obcí

Základním nástrojem řídicí rozvojové aktivity na území obce je strategický plán rozvoje obce, který také bývá nazýván programem rozvoje obce, či strategií rozvoje obce. Tento dokument vymezuje základní priority rozvoje obce a definuje cíle rozvoje a jednotlivá opatření vedoucí k jejich naplnění. Strategické dokumenty vytváříme zejména proto, aby omezené zdroje obce byly užity co nejefektivněji. Hlavní myšlenka rozvoje obce spočívá ve vytvoření kvalitního prostředí pro občany dané obce.

Strategické plánování vychází z předpokladu, že budoucnost je značně nejistá. Zásadní výzvou pro obce je vytvořit fungující systém, který umí absorbovat šoky, a rychle a efektivně se adaptovat na nový vývoj a příležitosti. Z toho důvodu by měla obec vytvořit informační, plánovací a kontrolní systém, který jí poskytne informace o změně prostředí a umožní jí správně a včas zareagovat na měnící se příležitosti a hrozby. V průběhu procesu strategického plánování obce rozhodují o tom, která průmyslová odvětví, služby a trhy by měly být podpořeny, které by měly být zachovány a na které by neměl být kladen důraz, či by měly být utlumeny. (Hrabalová, 2004, str. 17)

Strategické plánování na obecní úrovni vychází z toho, že občané jsou zdrojem moci, kterou delegují na své zastupitele a že úspěšné a proveditelné bývají takové projekty, které mají podporu veřejnosti a jejich klíčových představitelů. Z toho vyplývá, že by strategický plán neměl vzniknout jen na základě představ obecního úřadu, ale do procesu jeho přípravy a realizace by měla být zapojena široká veřejnost. Pokud se občané či další subjekty podílejí na vzniku strategického plánu, budou pak prosazovat i jeho realizaci. Ti, kteří v obci žijí, znají nejlépe její problémy a mohou přispět k jejich formulaci. Zapojení veřejnosti do přípravy a realizace strategického plánu také zrychluje přijímání změn a realizace jednotlivých opatření strategického plánu a posiluje pocit sounáležitosti vůči obci. Zvyšuje se tak zájem občanů o dění v obci a důvěra mezi zástupci obce a občany roste. (Hrabalová, 2004, str. 17)

2.6 Faktory rozvoje obcí

Faktory rozvoje obcí C. Wong (1998) rozděluje na „tvrdé“ a „měkké“. Je zřejmé, že faktory ovlivňují rozvoj jednotlivých obcí různou měrou. V teorii a praxi se liší názory na důležitost hmotných a nehmotných faktorů. Poslední dobou se u „tradičních“ faktorů více sleduje jejich kvalitativní struktura. Důležité také je nabídnout tzv. měkké faktory v takové kvalitě, která by udržela a dále přilákala zájem občanů o rozvoj. Tedy vytvořit nabídku kvalitního životního prostředí, bydlení, vzdělávání, dostupnosti služeb včetně kulturního a sportovního vyžití, ve kterém mají lidé působit. Právě tyto faktory ovlivňují rozhodování o tzv. prostorové lokalizaci v obci.

Konkrétní rozdělení faktorů zobrazuje tabulka 4.

Tabulka 4: Typologie faktorů místního ekonomického rozvoje

„Tradiční“ resp. hmotné ekonomické rozvojové faktory	<ol style="list-style-type: none">1. Aglomerační efekty2. Fyzické faktory3. Technická infrastruktura4. Lidské zdroje5. Finanční zdroje a kapitál6. Poznatky a technologie7. Průmyslová struktura
Měkké resp. nehmotné ekonomické rozvojové faktory	<ol style="list-style-type: none">1. Kvalita života2. Podnikatelská kultura3. Identita a image komunity4. Institucionální kapacita

Zdroj: Šebová, M., Šebo, J., The factors of local economic development with the impact on the business localization, 2007.

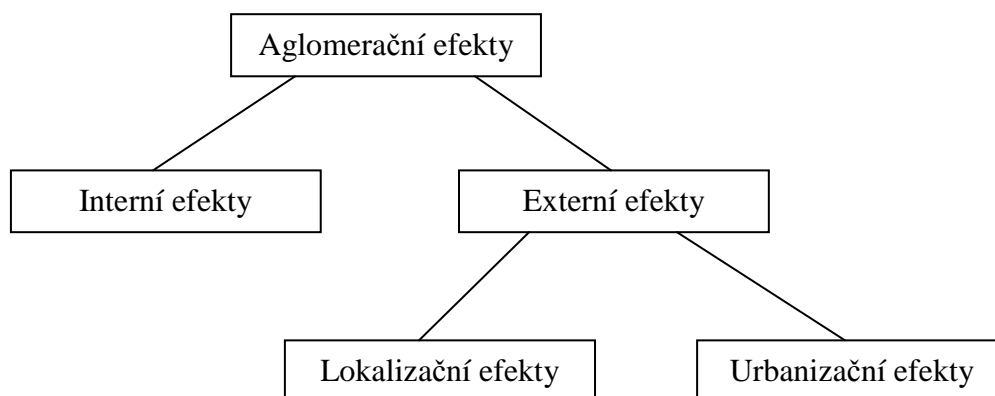
Mezi tvrdé faktory rozvoje je možné zařadit např. dostupnost a cenu ploch, dostupnost kapitálu a dobře vzdělaných pracovních sil atd. Většinou jsou to faktory statisticky sledované a dostupné např. v databázích Českého statistického úřadu, Ministerstva práce a sociálních věcí, Ministerstva financí, Ministerstva pro místní rozvoj apod.

Měkkými faktory rozvoje lze nazvat takové, jako jsou např. image obce, kvalita vzdělávací a volnočasové infrastruktury aj. Jedná se o dynamické faktory citlivé na způsob zjišťování a jejich následné vyhodnocování. Důvodem je odlišné vnímání těchto faktorů.

2.7 Aglomerační efekty

V následující kapitole bude věnována pozornost aglomeračním efektům (jakožto významnému zástupci tradičních rozvojových faktorů) zmíněným v předcházející kapitole v tabulce 4.

V současnosti vznikají tzv. aglomerační úspory v souvislosti s koncentrací aktivit (např. vytváření klastrů) v určitém území. Jedná se o externí úspory z rozsahu, tedy efekty, kterých firmy a další subjekty (veřejný sektor) nedosahují interně (např. technologií výroby). Jinak řečeno jsou to exogenní “výhody“, které subjekt získává, když se lokalizuje do daného území. Tyto úspory pak ve svém důsledku snižují náklady a dávají firmě, která se lokalizovala do území, kde realizuje aglomerační úspory, konkurenční výhodu. (Toth, 2005)

Zdroj: Maier, G., Tödting, F., *Regionálna a urbanistická ekonomika*, 1997.

Obrázek 2: Struktura aglomeračních efektů

O interních efektech hovoříme tehdy, když vzájemná závislost mezi existujícími a nově vznikajícími aktivitami na určitém území se nevytváří jen mezi podniky, resp. mezi podniky a spotřebiteli, ale také uvnitř podniků. Například, když má podnik nevyužitě

kapacity, tak rozšíření výroby vede k tomu, že každá další jednotka produkce může být vyrobena levněji než předchozí. Tento efekt může vyplynout i z lepšího využití strojů nebo pozemků a půdy atd. Ovšem většina podniků se často přiklání k méně nákladné podnikové organizaci (hromadné výrobě) nebo změně technologií. (Maier, G., Tödtling, F., 1997)

Jako externí se označují ty aglomerační efekty, které vznikají mezi hospodářskými subjekty (podniky, domácnostmi, státem). Jak vyplývá z obrázku 4, externí efekty dále můžeme členit na lokalizační a urbanizační efekty:

- lokalizační úspory – souvisí se snižováním nákladů díky územní koncentraci určitého odvětví v území tj. prostorové blízkosti specifických výrob (zejména u průmyslu), které jsou vzájemně provázány (odběratelsko-dodavatelské vztahy),
- urbanizační úspory – jedná se o snižování nákladů všech firem v území díky jejich lokalizaci v urbanizované oblasti (např. snížené dopravní náklady, blízkost poptávky, blízkost úřadů, široká nabídka práce apod.). (Toth, 2005)

V souvislosti s růstem měst však vznikají vedle aglomeračních úspor četné tendence působící zcela opačně. Rostou jak výdaje veřejného sektoru na výstavbu a provoz technické a občanské vybavenosti, tak i náklady soukromých podniků, organizací a obyvatel na výstavbu objektů, domů a bytů a jejich provoz. Je to způsobeno tím, že roste plocha města, počet jeho obyvatel, počet podniků a organizací na jeho území, které evokují úsilí o rozšíření spektra a délky sítí technické vybavenosti. Atraktivita města stoupá spolu s jeho rozšířením, což má za následek růst cen stavebních pozemků. Rostou i mzdy, vyvolané zvyšujícími se náklady na reprodukci pracovní síly. S růstem velikosti města se zhoršuje i kvalita životního prostředí a tudíž se zvyšují náklady na jeho ochranu a odstranění vzniklých škod. S rozšiřováním měst tedy můžeme pozorovat dva zcela protichůdné jevy, tj. růst ziskatelných interních a aglomeračních úspor a růst vícenákladů, neboli aglomeračních ztát.

3 Pardubický kraj

Pardubický kraj se nachází ve východní části Čech na rozloze 4 519 km². Žije v něm 517 164 obyvatel (k 1. 1. 2011). Jako většina krajů ČR je příhraničním regionem, i když velmi malým územím, kde na severu sousedí s Polskem. Kraj sousedí od západu na východ se Středočeským, Královéhradeckým, Olomouckým a Jihomoravským krajem a s krajem Vysočina. Zahrnuje území čtyř okresů, a to Chrudim, Pardubice, Svitavy a Ústí nad Orlicí a zároveň je součástí NUTS II regionu Severovýchod (společně s krajem Libereckým a Královéhradeckým).

Zdroj: RISY.cz [online]

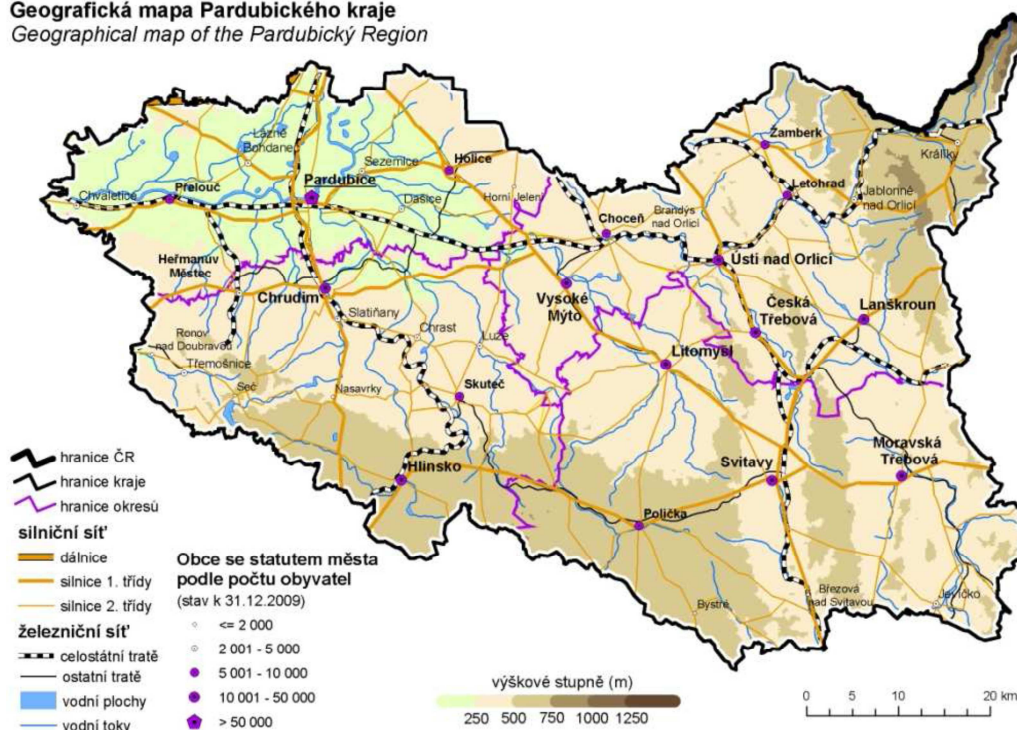
Obrázek 3: Kraje České republiky

Je tvořen 451 obcemi, které jsou soustředěny do 26 obvodů obcí s pověřeným obecním úřadem a do je překrývajících 15 správních obvodů obcí s rozšířenou působností (ORP: Česká Třebová, Hlinsko, Holice, Chrudim, Králíky, Lanškroun, Litomyšl, Moravská Třebová, Pardubice, Polička, Přelouč, Svitavy, Ústí nad Orlicí, Vysoké Mýto, Žamberk). Správním centrem je desáté největší město ČR, město Pardubice (90 401 obyvatel k 1. 1. 2011). Na území kraje se nachází celkem 38 obcí se statutem města. Město Pardubice spolu s blízkými městy Hradec Králové a Chrudim tvoří napříč krajskými hranicemi hospodářsky velmi významnou městskou aglomeraci (rozvojový pól), a to i v rámci České republiky.

Hospodářský charakter kraje je určován zejména sektorem sekundárním (průmysl, stavebnictví) díky příchodu významných investic v poslední dekádě a sektorem terciárním (služby). I přes existenci úrodného Polabí primární sektor (zemědělství, rybářství, těžba) v průběhu let neustále ztrácí na významu. Hlavními hnacími odvětvími kraje jsou jednoznačně zpracovatelský průmysl (strojírenství, elektrotechnika, chemie, automobily), obchod a doprava a spoje. Velký význam nejen pro hospodářství kraje je spatřován v jeho dopravním napojení, a to na většinu druhů dopravy – nové napojení na dálniční síť, zkvalitňování železničních koridorů a rozvoj veřejného mezinárodního letiště Pardubice.

I přes velmi slušnou přírodní i kulturní nabídku atraktivit území se Pardubickému kraji stále do něj nedaří přilákat větší množství návštěvníků. Nicméně díky zvýšenému úsilí a toku finančních prostředků do oblasti cestovního ruchu v posledních letech se začíná situace pomalu zlepšovat. Nabídka ubytovacích kapacit se rozšiřuje a zkvalitňuje, přibývá mnoho nových turistických produktů a zefektivňuje se marketing. Velký význam mají pořádané akce, a to nejen ty velké (např. Velká Pardubická) ale také ty lokální, které dokážou nalákat návštěvníky i mimo hlavní turistická střediska kraje.

Geografická mapa Pardubického kraje
Geographical map of the Pardubický Region

Zdroj: ČSÚ.cz [online]

Obrázek 4: Geografie Pardubického kraje

Stav životního prostředí je v Pardubickém kraji velmi různorodý a je ovlivňován zejména umístěním významných průmyslových podniků, historickým vývojem a zemědělskou činností. Právě lokalizace energetického a chemického průmyslu zapříčinila v minulosti zhoršení životního prostředí v centrální části okresu Pardubice. Díky CHKO Železné hory a Žďárské vrchy se jižní části kraje řadí mezi jedny z nejzdravějších oblastí v celé České republice. Obecně platí, že Pardubický kraj (vyjma největšího města Pardubice) má celkově příznivé životní prostředí.

3.1 Sídlní struktura Pardubického kraje

V Pardubickém kraji bylo k 1. 1. 2011 evidováno celkem 451 obcí. Z toho 38 obcím byl přiznán statut města (nově byla stanovena městem obec Proseč – dne 17. 3. 2011 a obec Hrochův Týnec – dne 19. 4. 2011). Charakteristickým znakem sídelní struktury Pardubického kraje je velký podíl obcí menších velikostních kategorií. Následující tabulka č. 5 byla sestavena dle Českého statistického úřadu. Jak je z tabulky patrné, nejvíce obcí (38,36 %) spadá do kategorie 200–499 obyvatel v obci. Téměř 50 % obyvatel kraje žije v obcích do 5 000 obyvatel. Krajskou metropoli Pardubice obývá 17,48 % obyvatel kraje.

Tabulka 5: Velikostní kategorie obcí v Pardubickém kraji (k 1. 1. 2011)

Velikostní kategorie obcí dle počtu obyvatel	Pardubický kraj			
	počet obcí	počet obcí v %	počet obyvatel	počet obyvatel v %
0 – 199	109	24,17	14 373	2,78
200 – 499	173	38,36	55 574	10,75
500 – 999	90	19,96	65 098	12,59
1 000 – 2 999	52	11,53	79 776	15,43
3 000 – 4 999	10	2,22	36 456	7,05
5 000 – 9 999	7	1,55	50 826	9,83
10 000 – 49 999	9	2,00	124 660	24,10
50 000 a více	1	0,22	90 401	17,48
Celkem	451	100	517 164	100

Zdroj: ČSÚ.cz [online]

3.2 Charakteristika vybraného vzorku obcí

Pro následující analýzu bylo vybráno 10 obcí Pardubického kraje. Obce byly vybrány na základě dostupnosti informací, ale s ohledem na to, aby každá obec spadala do jiné

velikostní kategorie dle počtu obyvatel. V následujících podkapitolách budou stručně charakterizovány jednotlivé obce.

Tabulka 6: Vybrané obce pro analýzu

Velikostní kategorie obcí dle počtu obyvatel	Název obce	Název ORP (obec s rozšířenou působností)	Název okresu	Počet obyvatel k 1. 1. 2011
0 – 199	Koruna	Moravská Třebová	Svitavy	137
200 – 499	Lubník	Lanškroun	Ústí nad Orlicí	316
500 – 999	Morašice	Litomyšl	Svitavy	696
	Borová	Polička	Svitavy	974
1 000 – 2 999	Radiměř	Svitavy	Svitavy	1 113
	Krouna	Hlinsko	Chrudim	1 397
3 000 – 4 999	Jablonné nad Orlicí	Žamberk	Ústí nad Orlicí	3 226
5 000 – 9 999	Holice	Holice	Pardubice	6 482
10 000 – 49 999	Česká Třebová	Česká Třebová	Ústí nad Orlicí	16 032
50 000 a více	Pardubice	Pardubice	Pardubice	90 401

Zdroj: autor

3.2.1 Koruna

Koruna byla nejprve obydlena pouze německými občany. Po roce 1945 se do Koruny začalo stěhovat české obyvatelstvo. První část přišla z Valašska a Nového Města na Moravě. Nějaký čas žili němečtí občané s českým obyvatelstvem a postupně byli odsunuti. Po převzetí hospodářských budov se osídlenecké rodiny zapojily do práce na polích, které jim byly přiděleny, taktéž se staraly o dobytek a drobné zvířectvo.

Obec Koruna leží 10 km severovýchodně od Moravské Třebové v nadmořské výšce 500 m. Nejbližší železniční stanice je Krasíkov, na poštu musí obyvatelé do Třebařova a děti dojíždí do základní školy také do Třebařova.

V současné době je v obci 52 stavení s trvale přihlášeným počtem 137 osob české národnosti. K rekreačním účelům je užíváno 11 chalup.

3.2.2 Lubník

Obec Lubník se zachovalou strukturou lánové vsi leží v Lanškrounské kotlině, vzdálená 5 km jihovýchodně od Lanškrouna. Území obce se rozkládá v nadmořské výšce 365 – 395 m n.m. a náleží do povodí Moravské Sázavy. Obcí protéká Lubnický potok, který ústí do

Moravské Sázavy nad Krasíkovem. Severozápadní hranici katastru obce tvoří koryto Hraničního potoka.

Katastr obce má výměru 508 ha. Z této výměry je 420 ha zemědělské půdy a 52 ha lesa, zbylou část zaujímají vodní plochy, zastavěné plochy, nádvoří a ostatní plochy.

Lubník patří mezi malé obce regionu. V obci je 100 čísel popisných a žije zde přes 300 obyvatel. Zaměstnání nacházejí převážně v nedalekém Lanškrouně. Přímo v obci provozují svoji činnost některé živnosti – je zde prodejna potravin, pohostinství, klempířství, chovná stanice včel s výkupem medu, autoservis, prodejna koberců, truhlářství a soukromá zemědělská farma.

V obci pracuje sedmi-členné obecní zastupitelstvo.

3.2.3 Morašice

Obec Morašice se rozkládá 24 kilometrů severozápadně od Svitav a 7 kilometrů západně od města Litomyšl. Stálý počet občanů této středně velké vesnice je kolem 700 obyvatel.

Školáci mají v obci možnost navštěvovat základní školu vyššího stupně a pro menší děti je k dispozici škola mateřská. Pro využití volného času je v obci k dispozici sportovní hřiště, stadion a další sportoviště. Obcí také prochází značená cykloturistická trasa „Krajem Smetany a Martinů“. Dále bychom v obci našli knihovnu, kostel a hřbitov. V obci Morašice je jeden zubař. Z další občanské vybavenosti je zde rovněž poštovní úřad.

3.2.4 Borová

Borová leží na Českomoravské vysočině při státní silnici ze Svitav na Hlinsko, asi 10 kilometrů od města Polička a 25 kilometrů západně od Svitav. Na severní hranici Borové je chráněné krajinné území Žďárských vrchů.

První zmínku o obci nalezneme v historických pramenech v roce 1349. Celková katastrální plocha obce je 1299 ha, z toho orná půda zabírá pouze třicet pět procent. Kolem jedné třetiny výměry obce je zalesněná. Menší část plochy obce zabírají také louky (méně než jednu třetinu). Pro děti, jež jsou ve školním věku, mají v obci k dispozici jednu základní školu nižšího stupně a pro předškoláky je zde mateřská škola. Pro využití volného času je v obci k dispozici koupaliště, sportovní hřiště a další sportoviště. Dále bychom v obci našli knihovnu, kostel a hřbitov.

3.2.5 Radiměř

Obec Radiměř leží v nádherné krajině, ve které se projevují rysy Českomoravské vrchoviny. Oblast Radiměře je charakteristická vrásčitou krajinou, která je zvlněná, pokrytá lesy, pastvinami a zemědělskou půdou. Samotná obec se skrývá v dlouhém údolí, z jehož úbočí je nádherný výhled jak na samotnou vesnici, tak do dále, kde jsou vidět blízké Svitavy a okolní obce.

Mezi turistické zajímavosti obce patří v první řadě nádherné okolí skýtající plno příležitostí k výletům do přírody. Pro sportovce jsou k dispozici dva volejbalové kurty, pěkné fotbalové hřiště se zázemím, tenisový kurt hned vedle bývalého koupaliště, které je provozováno jako požární nádrž.

Pro děti školního věku mají v obci k dispozici základní školu vyššího stupně a pro menší děti je k dispozici škola mateřská. Dále bychom v obci našli knihovnu, kostel a hřbitov. Z další občanské vybavenosti je zde rovněž pošta.

3.2.6 Krouna

Vesnice Krouna se nachází na území okresu Chrudim a náleží pod Pardubický kraj. Příslušnou obcí s rozšířenou působností je město Hlinsko. Obec Krouna se rozkládá asi dvacetdevět kilometrů jihovýchodně od Chrudimi a deset kilometrů východně od města Hlinsko. Počet trvale žijících osob této středně velké vesnice se pohybuje kolem 1400 obyvatel. Krouna se dále dělí na šest částí, konkrétně to jsou: Čachnov, Františky, Krouna, Oldřiš, Ruda a Rychnov.

V obci je k dispozici základní i mateřská škola vyššího stupně a pro děti. Pro využití volného času je v obci k dispozici sportovní hřiště a další sportoviště. Dále bychom v obci našli knihovnu, kostel, hřbitov a poštu. Místní obyvatelé mohou využívat plynofikaci i veřejný vodovod.

3.2.7 Jablonné nad Orlicí

Město Jablonné nad Orlicí leží ve východních Čechách na úpatí Orlických hor, na svahu nad Tichou Orlicí, přibližně 13 km jihovýchodně od města Žamberk a asi 17 kilometrů východně od Ústí nad Orlicí. Má přes tři tisíce obyvatel. Historické jádro města je městskou památkovou zónou.

Název obce možná pochází od středověkého označení „gablona“, jež znamenalo clo. Jablonné se poprvé připomíná jako trhovía obec snad už roku 1093, bezpečné záznamy jsou od roku 1304.

Už koncem 19. století zde byla rozvinutá výroba kartáčů, klihu, knoflíků, výrobků ze dřeva a kostelních rouch. Během 20. století vznikly továrny na klich, na nábytek, elektrická zařízení a jedna z prvních na telefony a rozhlasové přístroje. Dnes se zde vyrábějí domácí elektrické spotřebiče, lisovací nástroje (Isolit Bravo), bytový nábytek, dřevěné kuchyňské potřeby (Dřevotvar) a další.

3.2.8 Holice

Město Holice je přirozeným centrem východní části okresu Pardubice. Nalézá se při hlavní silnici mezi Hradcem Králové a Svitavami. Městem též prochází silniční trasa z Pardubic do Rychnova nad Kněžnou. Na střed obce s rozlehlým náměstím navazuje část Staré Holice, okolí návrší osidlují čtvrtě Koudelka, Kamenec a Podlesí, západním směrem pokračuje Podhráz a jižně je poněkud vzdálenější Roveňsko.

V sedmitisícovém městě s průmyslově-zemědělským charakterem má sídlo městský úřad, finanční, pracovní a sociální úřad, poliklinika s pohotovostní službou, pošta, policejní a hasičská stanice. Potřebnou úroveň doplňuje síť obchodů, drobných živností, rozmanitých služeb, restauračních a ubytovacích zařízení, větších firem, peněžních ústavů, školských, kulturních a tělovýchovných institucí. Je zde vlakové nádraží, spojující Holice s hlavními železničními tratěmi, autobusové linky vedou do blízkého okolí a dálkové spoje směřují do mnoha měst České republiky.

3.2.9 Česká Třebová

Česká Třebová leží na samém pomezí Čech a Moravy, v půvabné přírodě podhůří Orlických hor, v údolí řeky Třebovky. Město s více jak šestnácti tisíci obyvateli dnes patří k největším v regionu. Jeho historie sahá až do roku 1278 a je opravdu pestrá. Nedávno jméno České Třebové evokovalo především železnici, důležitou dopravní křižovatkou regionu stále je, ale bylo by chybou pohlížet na ni jen jako na město železničářů. Česká Třebová se stává městem, v němž je stále větší prostor poskytován sportu a kultuře, městem, které vyniká zelení a mnoha parky.

Impulsem pro zvýšení kvality kulturního života v České Třebové byla velká rekonstrukce budovy Kulturního centra, která v současné době obsahuje nejen víceúčelový sál pro promítání filmů, divadlo i koncerty, ale i sál malý a výstavní síň. Poskytuje tak výborné zázemí nejen hostujícím umělcům, ale i místním amatérským sdružením. A těch je v České Třebové opravdu hodně.

Sport patří k nejvýznamnějším aktivitám, kterým se občané města věnují, Česká Třebová sama se profiluje jako město sportu. Lidé se mohou realizovat v některém z mnoha sportovních oddílů, jejichž počet je opravdu vysoký.

3.2.10 Pardubice

Pardubice leží uprostřed Pardubické kotliny u soutoku řek Labe a Chrudimky.

Malebné historické jádro Pardubic, je dochovaným dokladem rozsáhlé přestavby realizované na konci 15. a počátku 16. století pány z Pernštejna. Tento šlechtický rod, jeden z tehdy nejbohatších a nejvlivnějších v zemi, si Pardubice zvolil za svou rezidenci v Čechách. Z pozdně gotické výstavby se na několika domech dochovaly zbytky malovaných štítů s figurálními výjevy, které pocházejí z let 1507 až 1515. V letech 1538 až 1542 bylo město přestavěno v duchu rané renesance, domy dostaly novou malířskou výzdobu a štíty s renesančními obloučky, zachovanými dodnes. Z té doby pochází také jedna z pardubických dominant, devětapadesát metrů vysoká Zelená brána, z jejíhož ochozu se skýtá panoramatický pohled na město a široké okolí. Hodnotnými památkami jsou také kostel sv. Bartoloměje, kostel Zvěstování P. Marie a další kostely na předměstích.

K novému rozvoji města došlo až v polovině 19. století, kdy 20. srpna 1845 přijel do Pardubic první vlak po první české parní železnici z Olomouce do Prahy. Ve druhé polovině 19. století bylo město postupně napojeno na další železniční tratě a došlo k jeho velkému rozkvětu. Vznikly v něm průmyslové podniky jako lihovar, cukrovar, Fantova rafinérie minerálních olejů a další.

Podobně jako v jiných místech země tehdy došlo ke značnému rozvoji kultury, sportu a dalších odvětví. Roku 1874 se poprvé běžel dnes již světoznámý dostih Velká pardubická. Roku 1909 bylo postaveno Městské divadlo. Na počátku 20. století se Pardubice staly kolébkou českého letectví, když roku 1910 uskutečnil ing. Jan Kašpar první dálkový let z Pardubic do Prahy.

4 Analýza faktorů rozvoje obcí

Rozvoj obcí může být analyzován z hlediska různých faktorů. Jedním z ekonomických cílů rozvoje je dosahování nejvhodnější odvětvové struktury pro dané území včetně odpovídajícího stupně diversifikace. V následující části proto bude věnována pozornost ekonomickým subjektům rozřazeným podle odvětví (CZ-NACE), které budou analyzovány pomocí diversifikace.

Následující tabulka 7 uvádí členění ekonomických činností, do kterých byly zařazeny jednotlivé ekonomické subjekty zkoumaného vzorku obcí.

Tabulka 7: Klasifikace ekonomických činností (CZ – NACE)

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)
A	Zemědělství, lesnictví, rybníkářství
B	Těžba a dobývání
C	Zpracovatelský průmysl
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi
F	Stavebnictví
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel
H	Doprava a skladování
I	Ubytování, stravování a pohostinství
J	Informační a komunikační činnosti
K	Peněžnictví a pojišťovnictví
L	Činnosti v oblasti nemovitostí
M	Profesní, vědecké a technické činnosti
N	Administrativní a podpůrné činnosti
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení
P	Vzdělávání
Q	Zdravotní a sociální péče
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti
S	Ostatní činnosti
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu
U	Činnosti exterritoriálních organizací a orgánů

Zdroj: ČSÚ.cz [online]

4.1 Diversifikace

V oblasti věcného srovnání, sloužícího k posouzení povahy struktury obecní ekonomiky a zastoupení odvětví, je nanejvýš důležitá míra různorodosti odvětvové skladby – diversifikace. Diversifikace se však sama o sobě nespojuje s hlediskem ekonomické výkonnosti a růstu. (Macháček, 2008, str. 24)

V okruhu charakteristik diversifikace má ústřední postavení *hrubý index diversifikace*. Propočet hrubého indexu je následující:

Souhrnný ekonomický sektor (národní ekonomika jako celek, celý průmysl, zpracovatelský průmysl atd.) se rozdělí na určitý počet odvětví, podle analyzované formy diversifikace. Vypočítají se procentní podíly v příslušných odvětvích a vytvoří se pořadí od nejvyššího k nejnižšímu podílu. Procentní podíly jsou následně kumulovány, aby vytvořily soubor dílčích kumulativních úhrnů – DKÚ. Součet DKÚ je hrubý index diversifikace (HID) pro příslušný územní celek (národní ekonomiku, regiony, obce). HID je možné zapisovat i v následujícím součtovém tvaru:

$$I_a^{(c)r} = S_1 + (S_1 + S_2) + \dots + (S_1 + \dots + S_n) \quad (1)$$

kde S_i jsou procentní podíly v pořadí od největšího k nejmenšímu a n je počet jednotek – odvětví. (Matoušková, 2000, str. 20)

Míru a povahu diversifikace je možno vyjádřit kumulací podílů, což se provádí kumulativními (diversifikačními) křivkami. Na svislé ose je v grafu vyjádřen sled procentních podílů, narůstajících až k hranici 100 %. Na horizontální ose jsou hierarchicky uspořádána odvětví. Sestupná posloupnost, podle níž se tvoří kumulativní křivky, je pro každou křivku dána velikostí odvětvových podílů v příslušných obcích. Pro kteroukoliv zahrnutou obec vyjadřuje odchylka její kumulativní křivky od diagonály (představující absolutní diversifikaci) ztrátu diversifikace (růst specializace). Výchozím hlediskem je při hodnocení průběhu diversifikační křivky srovnávání s křivkou reprezentující národní ekonomiku. (Macháček, 2008, str. 26)

Pro jednotlivé obce byl vypočítán hrubý index diversifikace (HID) viz vzorec 1. Nejvyšší hodnota představuje nejvyšší specializaci a nejmenší diversifikaci. Naopak, nejvyšší míru různorodosti reprezentuje HID s nejmenší možnou hodnotou. Podobně jako při jiných aplikacích takovýchto extenzitních indexů, pro výklad hodnot HID je důležité srovnání

s dalšími jednotkami. V následující analýze budou srovnávány HID obcí (viz tabulka 8) s HID národní ekonomiky, který je 1649 pro rok 2010.

Tabulka 8: Hrubý index diversifikace vybraného vzorku obcí pro rok 2010

Obec	Hrubý index diversifikace
Koruna	1792,00
Lubník	1703,70
Morašice	1708,59
Borová	1716,02
Radiměř	1703,64
Krouna	1709,92
Jablonné nad Orlicí	1666,23
Holice	1689,84
Česká Třebová	1681,92
Pardubice	1666,52

Zdroj: autor

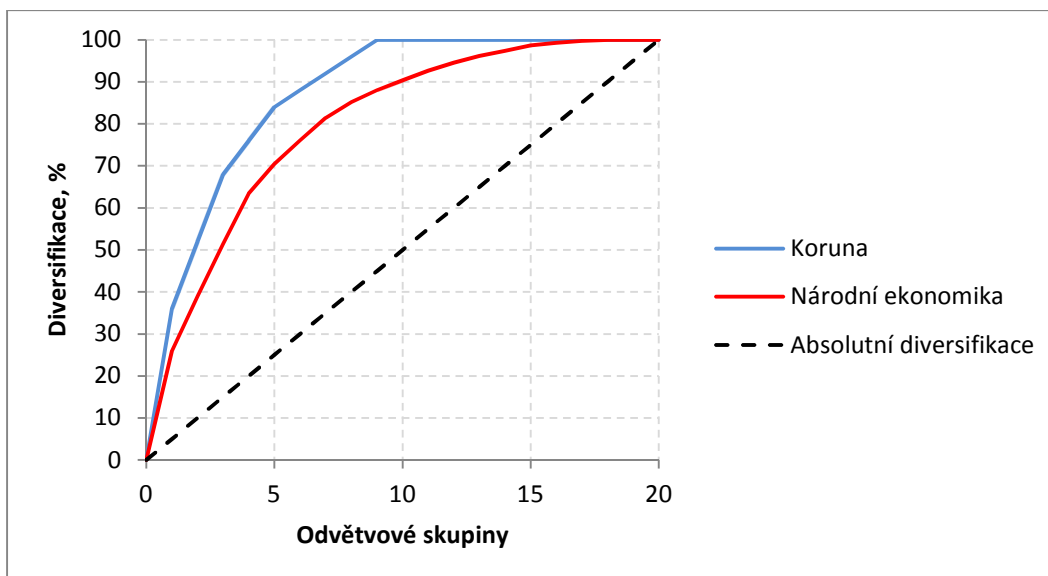
V následující části budou graficky znázorněny rozdíly mezi HID jednotlivých obcí ve srovnání s HID České republiky. V tabulkách jsou vypočteny procentuální podíly v zastoupení ekonomických subjektů v jednotlivých ekonomických činnostech v obcích Pardubického kraje viz tabulka 5. Hodnoty jsou následně kumulovány a z nich vytvořeny diversifikační křivky.

Tabulka 9: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Koruně v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	16,00
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	8,00
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,00
F	Stavebnictví	36,00
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	16,00
H	Doprava a skladování	4,00
I	Ubytování, stravování a pohostinství	8,00
J	Informační a komunikační činnosti	0,00
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,00
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	0,00
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	4,00
N	Administrativní a podpůrné činnosti	0,00
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	4,00
P	Vzdělávání	0,00
Q	Zdravotní a sociální péče	0,00
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	0,00
S	Ostatní činnosti	4,00
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkcujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Z předcházející tabulky je jasně patrné, že malé obce jako je Koruna, mají užší zastoupení jednotlivých ekonomických činností. Převažuje zde zemědělství, stavebnictví a obchod. Ostatní odvětví jsou vyjádřena malým procentuálním podílem na celkové skladbě nebo nulovou hodnotou.

Zdroj: autor

Obrázek 5: Odvětvová diversifikace v Koruně v roce 2010

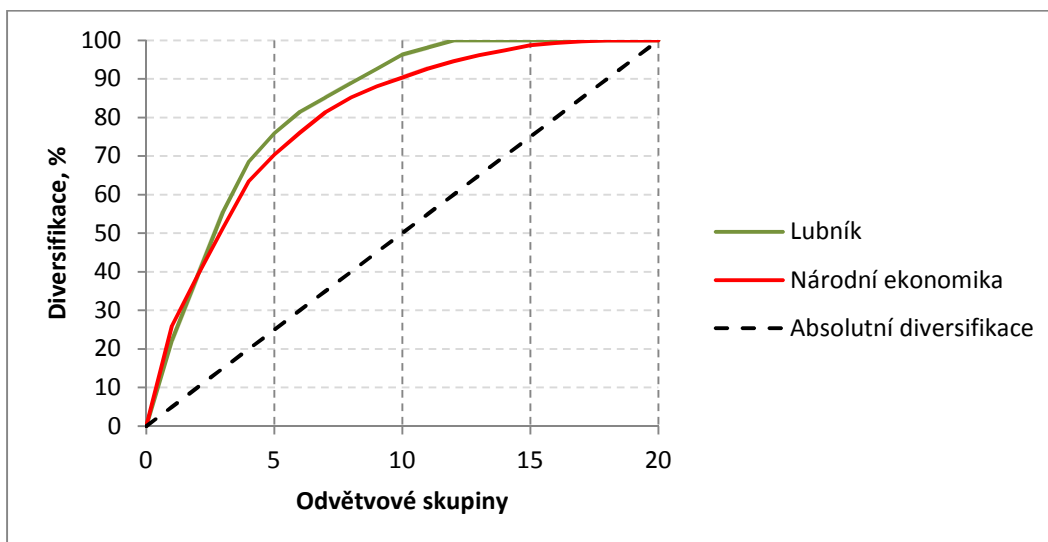
Diversifikační křivka Koruny se dosti odlišuje od národní ekonomiky, z čehož plyne mírná diversifikace a vyšší míra specializace. V obci bylo v roce 2010 pouze 25 ekonomických subjektů rozdělených do 9 sekcí.

Tabulka 10: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Lubníku v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybníkářství	12,96
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	16,67
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,00
F	Stavebnictví	16,67
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	22,22
H	Doprava a skladování	0,00
I	Ubytování, stravování a pohostinství	5,56
J	Informační a komunikační činnosti	1,85
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,00
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	3,70
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	7,41
N	Administrativní a podpůrné činnosti	0,00
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	3,70
P	Vzdělávání	1,85
Q	Zdravotní a sociální péče	0,00
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	3,70
S	Ostatní činnosti	3,70
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exterritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

S rostoucím počtem obyvatel v obcích, roste i počet činností, které jsou v nich zastoupeny. Přímo v Lubníku provozují svoji činnost tyto živnosti – prodejna potravin, pohostinství, klempířství, chovná stanice včel s výkupem medu, autoservis, prodejna koberců, truhlářství a soukromá zemědělská farma.

Zdroj: autor

Obrázek 6: Odvětvová diversifikace v Lubníku v roce 2010

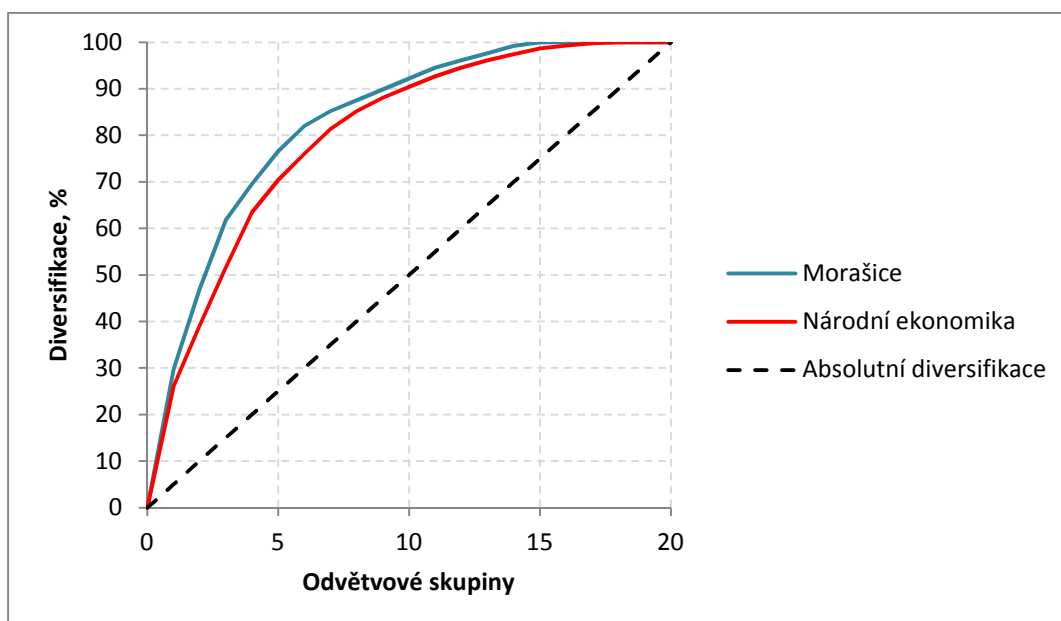
Lubník řadíme podle počtu obyvatel mezi malé obce. Tomu odpovídá i složení a počet ekonomických subjektů. Jak naznačuje diversifikační křivka, která se sice na začátku velmi blíží národní ekonomice, jedná se o vyšší míru specializace.

Tabulka 11: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Morašicích v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	7,03
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	14,84
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,00
F	Stavebnictví	17,19
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	29,69
H	Doprava a skladování	0,78
I	Ubytování, stravování a pohostinství	2,34
J	Informační a komunikační činnosti	1,56
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,56
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	2,34
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	7,81
N	Administrativní a podpůrné činnosti	0,00
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	2,34
P	Vzdělávání	1,56
Q	Zdravotní a sociální péče	2,34
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	3,13
S	Ostatní činnosti	5,47
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

V Morašicích zaujímají přední místa v procentuálním zastoupení zejména obchod, stavebnictví a zpracovatelský průmysl.

Zdroj: autor

Obrázek 7: Odvětvová diversifikace v Morašicích v roce 2010

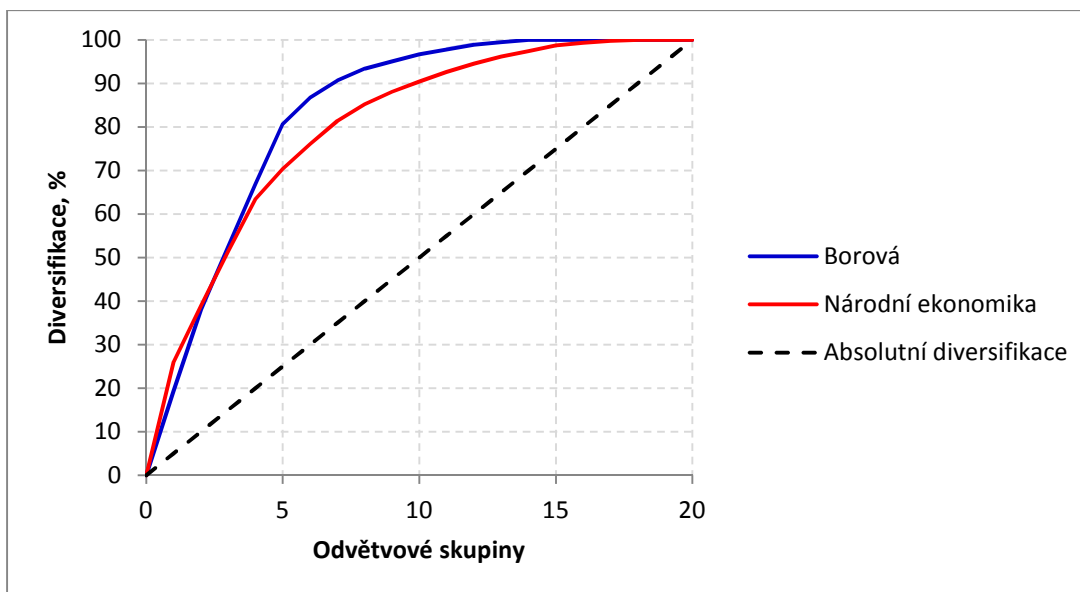
Širší skladba ekonomických subjektů se projevila i na diversifikační křivce. Nejvíce ekonomických subjektů spadá do oblasti obchodu s podílem 29,69 % na celkové skladbě subjektů v dané obci.

Tabulka 12: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Borové v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybníkářství	14,36
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	18,78
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,00
F	Stavebnictví	19,34
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	13,81
H	Doprava a skladování	1,66
I	Ubytování, stravování a pohostinství	6,08
J	Informační a komunikační činnosti	0,00
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	0,55
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	2,76
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	3,87
N	Administrativní a podpůrné činnosti	0,00
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	1,10
P	Vzdělávání	1,66
Q	Zdravotní a sociální péče	0,55
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,10
S	Ostatní činnosti	14,36
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Borová je klasickou středně velkou obcí. Najdeme zde podniky z oblasti stavebnictví, kterých je obci celkem 35, dále z oblasti zpracovatelského průmyslu a také z oblasti zemědělství, které má v této obci poměrně velké zastoupení.

Zdroj: autor

Obrázek 8: Odvětvová diversifikace v Borové v roce 2010

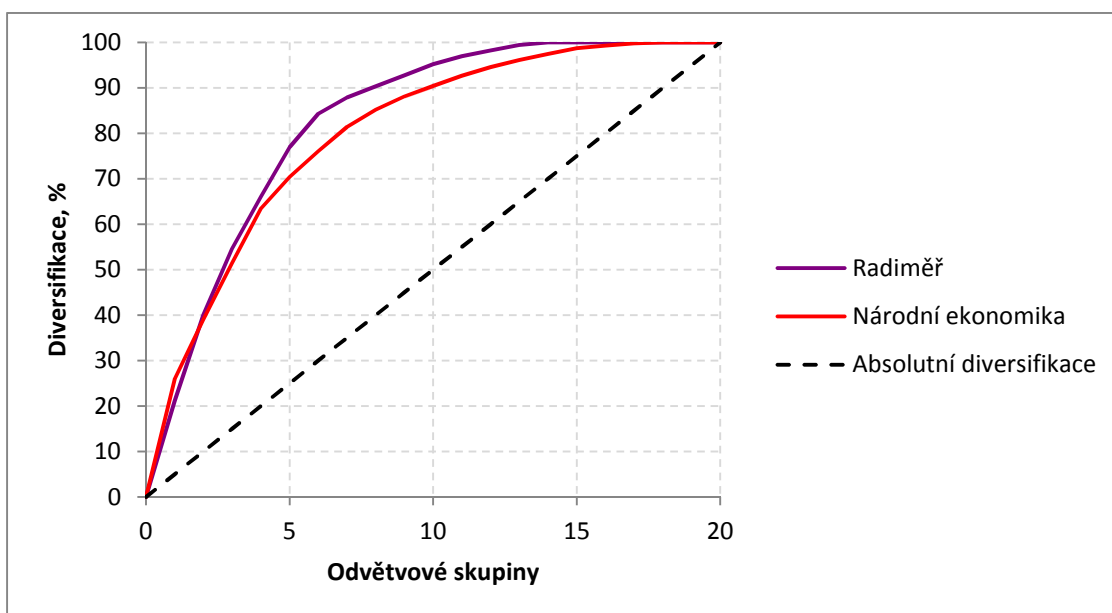
Na začátku je diversifikační křivka Borové téměř totožná s křivkou České republiky. Od poloviny mění směr a oddaluje se od národní ekonomiky, čímž je patrná specializace obce.

Tabulka 13: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Radiměři v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	10,91
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	18,79
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,00
F	Stavebnictví	14,55
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	21,21
H	Doprava a skladování	2,42
I	Ubytování, stravování a pohostinství	3,64
J	Informační a komunikační činnosti	0,00
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,21
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	0,61
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	7,27
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,21
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	1,82
P	Vzdělávání	2,42
Q	Zdravotní a sociální péče	0,00
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,42
S	Ostatní činnosti	11,52
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Radiměř se specializuje na zejména na obchod, zpracovatelský průmysl a stavebnictví. Významné zastoupení mají také profesní, vědecké a technické činnosti.

Zdroj: autor

Obrázek 9: Odvětvová diversifikace v Radiměři v roce 2010

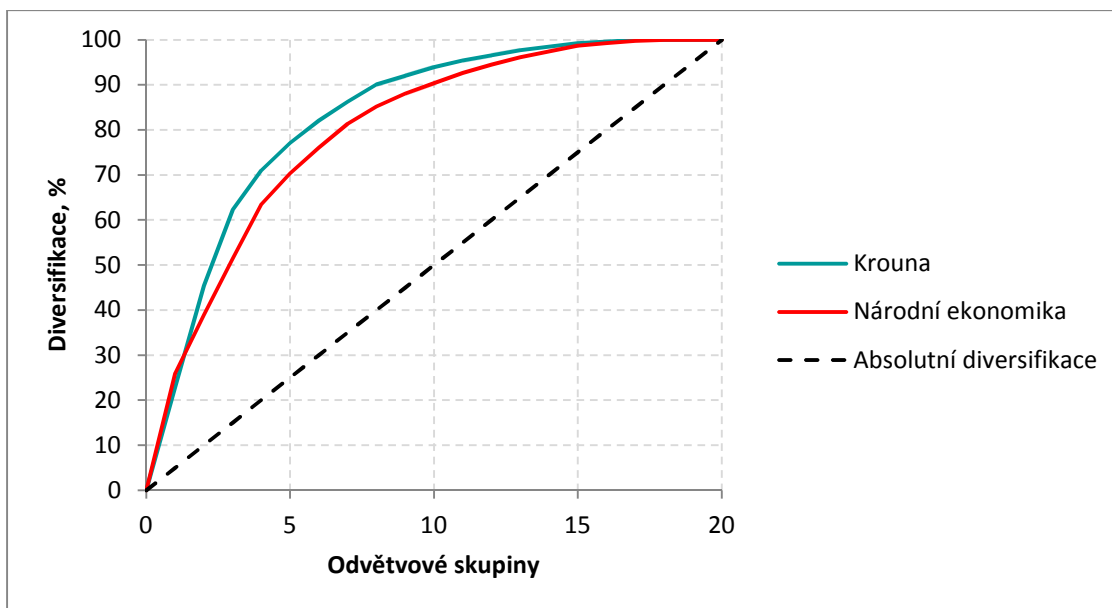
Obec Radiměř má 1113 obyvatel (k 1. 1. 2011). V tabulce 13 je vidět různorodější zastoupení ekonomických subjektů v této obci, z čehož vyplývá nižší míra specializace v porovnání s předchozími obcemi.

Tabulka 14: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Krouně v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	16,79
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	22,90
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,76
F	Stavebnictví	8,78
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	22,52
H	Doprava a skladování	4,20
I	Ubytování, stravování a pohostinství	4,96
J	Informační a komunikační činnosti	1,15
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,15
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	0,38
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	3,82
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,91
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	1,91
P	Vzdělávání	0,76
Q	Zdravotní a sociální péče	0,38
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,53
S	Ostatní činnosti	6,11
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkcujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exeterritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

V Krouně je celkem 262 podniků, přičemž jejich činnosti jsou soustředěny hlavně v obchodě, zpracovatelském průmyslu a zemědělství. Tyto převažující činnosti působí značně specializovaně.

Zdroj: autor

Obrázek 10: Odvětvová diversifikace v Krouně v roce 2010

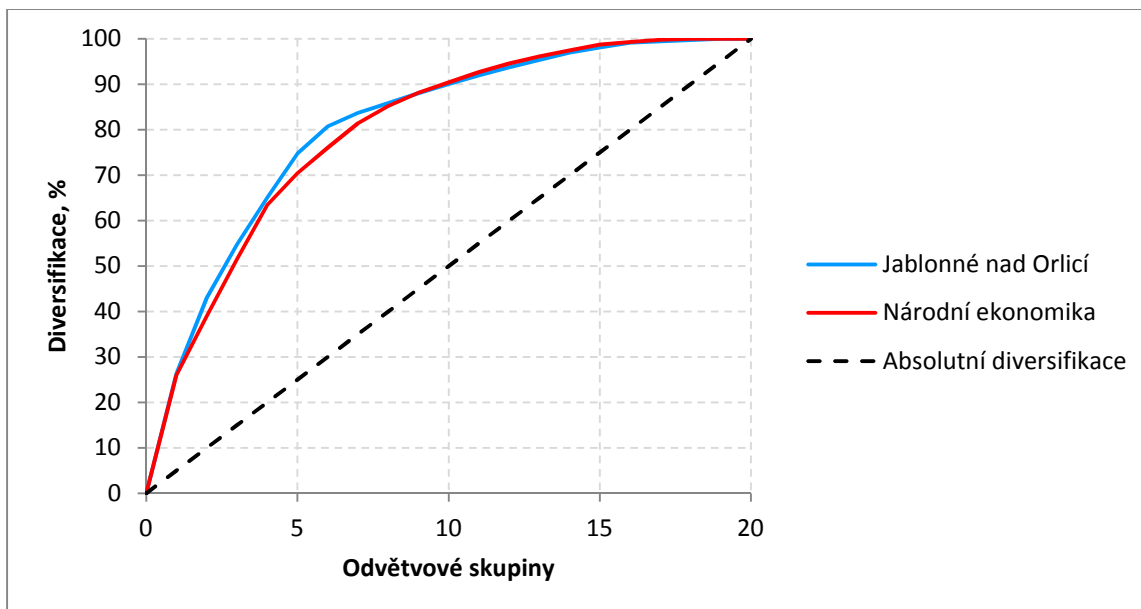
Na obrázku 10 je vidět oddálení diversifikační křivky Krouny od diversifikační křivky národní ekonomiky. Na toto oddálení má vliv větší počet podniků koncentrovaných v jednotlivých odvětvích.

Tabulka 15: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Jablonné n. Orlicí v 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	1,61
B	Těžba a dobývání	0,29
C	Zpracovatelský průmysl	16,67
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,29
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	1,02
F	Stavebnictví	11,70
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	26,32
H	Doprava a skladování	2,92
I	Ubytování, stravování a pohostinství	5,99
J	Informační a komunikační činnosti	2,19
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	2,05
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	2,19
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	9,65
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,17
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,29
P	Vzdělávání	1,90
Q	Zdravotní a sociální péče	1,75
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	1,61
S	Ostatní činnosti	10,38
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Oproti předchozím obcím je v Jablonné nad Orlicí vidět procentuální nárůst obchodu a velké procentuální snížení v oblasti zemědělské činnosti. Opět zde je významně zastoupena profesní, vědecká a technická činnost.

Zdroj: autor

Obrázek 11: Odvětvová diversifikace v Jablonné nad Orlicí v roce 2010

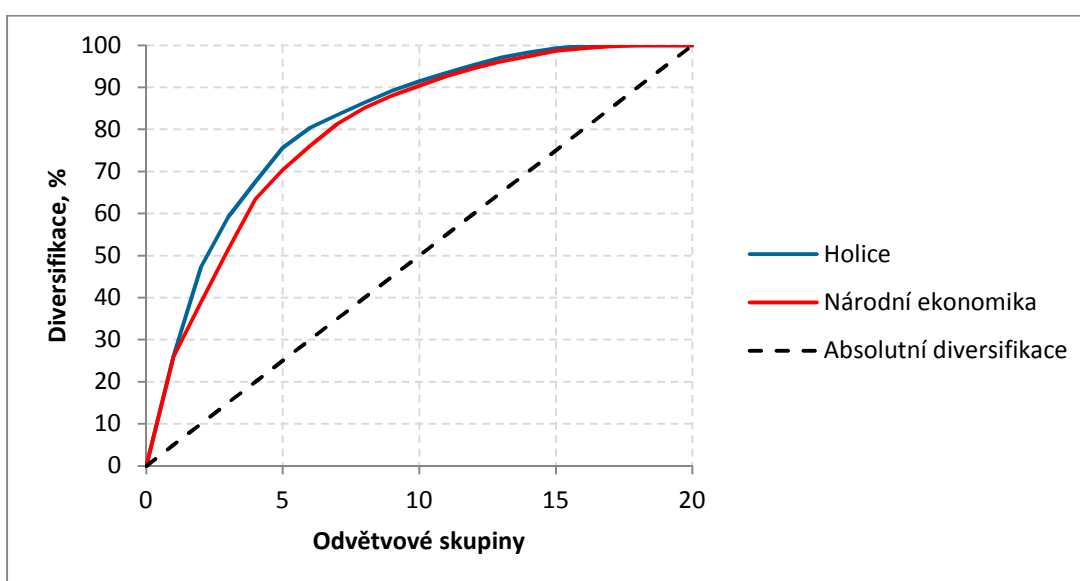
Rozdíl mezi křivkami je nepatrný a v závěru se kumulativní křivky Jablonného nad Orlicí a národní ekonomiky shodují. Z toho je možno říci, že diversifikace Jablonného se téměř shoduje s diversifikací národní ekonomiky.

Tabulka 16: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Holicích v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	2,81
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	21,19
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,00
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,60
F	Stavebnictví	11,83
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	26,14
H	Doprava a skladování	2,94
I	Ubytování, stravování a pohostinství	4,81
J	Informační a komunikační činnosti	1,00
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,20
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	3,01
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	8,42
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,74
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,13
P	Vzdělávání	2,01
Q	Zdravotní a sociální péče	1,87
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,27
S	Ostatní činnosti	8,02
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkcujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

V Holicích převažují odvětví sekundárního a terciárního sektoru. Primárnímu sektoru jsou přiřazena necelá 3 % z celkového počtu podniků.

Zdroj: autor

Obrázek 12: Odvětvová diversifikace v Holicích v roce 2010

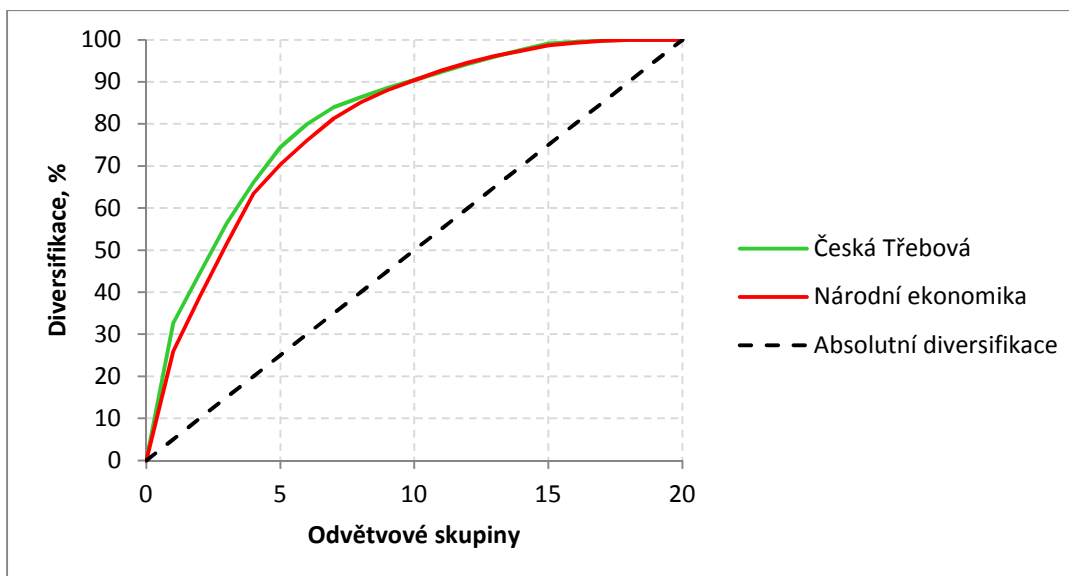
Kumulativní křivky Holic je v tomto případě téměř shodná s diversifikací národní ekonomiky.

Tabulka 17: Procentuální podíly ekonomických subjektů v České Třebové v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	2,20
B	Těžba a dobývání	0,00
C	Zpracovatelský průmysl	11,87
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,16
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,43
F	Stavebnictví	11,90
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	32,61
H	Doprava a skladování	1,94
I	Ubytování, stravování a pohostinství	5,46
J	Informační a komunikační činnosti	1,51
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,87
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	4,04
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	9,70
N	Administrativní a podpůrné činnosti	1,91
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,30
P	Vzdělávání	1,74
Q	Zdravotní a sociální péče	1,61
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,37
S	Ostatní činnosti	8,38
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,00

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Nejčetnější zastoupení s 992 podniky je v oblasti obchodu. Další významnou složkou je stavebnictví a zpracovatelský průmysl.

Zdroj: autor

Obrázek 13: Odvětvová diversifikace v České Třebové v roce 2010

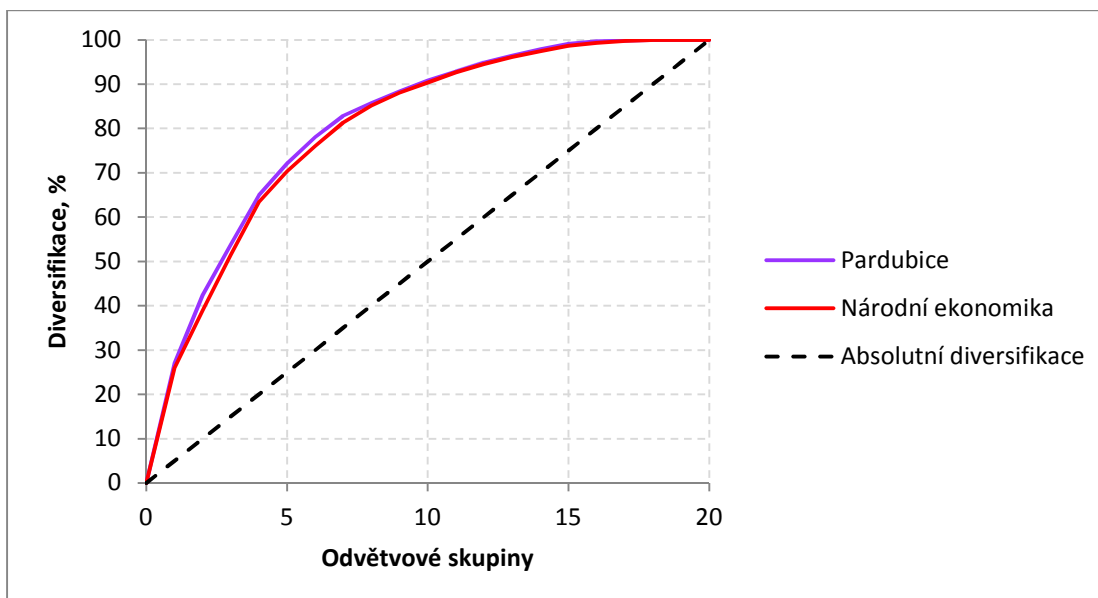
V České Třebové je stejně jako v Holicích diversifikace ekonomických subjektů. Oddálení diversifikační křivky Holic od diagonály je téměř stejné jako oddálení křivky ČR.

Tabulka 18: Procentuální podíly ekonomických subjektů v Pardubicích v roce 2010

Sekce	Klasifikace ekonomických činností (CZ - NACE)	%
A	Zemědělství, lesnictví, rybářství	1,24
B	Těžba a dobývání	0,03
C	Zpracovatelský průmysl	11,40
D	Výroba a rozvod elektřiny, plynu, tepla a klimatizovaného vzduchu	0,12
E	Zásobování vodou; činnosti související s odpadními vodami, odpady a sanacemi	0,58
F	Stavebnictví	11,13
G	Velkoobchod a maloobchod; opravy a údržba motorových vozidel	26,95
H	Doprava a skladování	2,56
I	Ubytování, stravování a pohostinství	4,79
J	Informační a komunikační činnosti	2,46
K	Peněžnictví a pojišťovnictví	1,62
L	Činnosti v oblasti nemovitostí	5,98
M	Profesní, vědecké a technické činnosti	15,46
N	Administrativní a podpůrné činnosti	2,04
O	Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení	0,14
P	Vzdělávání	2,02
Q	Zdravotní a sociální péče	1,44
R	Kulturní, zábavní a rekreační činnosti	2,90
S	Ostatní činnosti	7,13
T	Činnosti domácností jako zaměstnavatelů; činnosti domácností produkujících blíže neurčené výrobky a služby pro vlastní potřebu	0,00
U	Činnosti exteritoriálních organizací a orgánů	0,01

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Pardubice, jakož-to největší obec z celého vzorku, má největší škálu v zastoupení podniků v jednotlivých odvětvích.

Zdroj: autor

Obrázek 14: Odvětvová diversifikace v Pardubicích v roce 2010

Diversifikační křivka Pardubic se téměř shoduje s křivkou národní ekonomiky. Vliv má přítomnost subjektů rozdílných odvětví, které je patrné z tabulky 18. V Pardubicích je oproti menším obcím mnohem významnější zastoupení podniků sekundárního a terciárního sektoru. Naproti tomu v oblasti zemědělství je pouze 1,24 % subjektů.

4.2 Spearmanův korelační koeficient

Tento test se používá v případě, kdy při hodnocení těsnosti vztahu náhodných veličin nelze použít obyčejný korelační koeficient, například když nejsou splněny předpoklady normality rozdělení pravděpodobností základního souboru nebo když v náhodném výběru nemůžeme hodnoty náhodných veličin přesně zjistit, ale máme k dispozici jen pořadí veličin X_1, X_2, \dots, X_n a Y_1, Y_2, \dots, Y_n . (Kubanová, 2008, str. 154)

Testovací kritérium má tvar:

$$R_s = 1 - \frac{6}{n \cdot (n^2 - 1)} \sum_{i=1}^n (R_i - Q_i)^2 \quad (2)$$

Kritická oblast je definována jako množina těch hodnot testovacího kritéria R_s , pro které platí:

$$W = \{R_s: |R_s| > r_\alpha\}$$

Kritickou hranici r_α pro předem stanovenou hladinu významnosti α hledáme v tabulkách.

Podle Spearmanova korelačního koeficientu je zjišťována existence korelace mezi hrubým indexem diversifikace a velikostí obcí měřenou počtem obyvatel. Údaje pro výpočet koeficientu jsou uvedeny v tabulce 19.

Tabulka 19: Hodnoty pro výpočet Spearmanova korelačního koeficientu

Obec	Hrubý index diversifikace v roce 2010	Počet obyvatel k 31. 12. 2010
Koruna	1792,00	137
Lubník	1703,70	316
Morašice	1708,59	696
Borová	1716,02	974
Radiměř	1703,64	1 113
Krouna	1709,92	1 397
Jablunné nad Orlicí	1666,23	3 226
Holice	1689,84	6 482
Česká Třebová	1681,92	16 032
Pardubice	1666,52	90 401

Zdroj: vlastní propočty dle ČSÚ.cz [online]

Postup testování je následující:

- hodnoty hrubého indexu diversifikace jsou seřazeny do neklesající posloupnosti a poté je zjištěno jejich pořadí (r_i),
- hodnoty počtu obyvatel jsou seřazeny do neklesající posloupnosti a zjistí se jejich pořadí (q_i),
- vypočte se rozdíl $(r_i - q_i)^2$, který je dosazen do vzorce 2.

Podle vzorce 2 je výsledek: $R_s = -0,7818$

V tabulkách najdeme příslušnou kritická hranice $r_{0,05} = 0,6364$

Hodnota testovacího kritéria nepadla do oblasti přípustných hodnot. Je možno tvrdit, že pro daný vzorek obcí korelační závislost mezi počtem obyvatel a hrubým indexem diversifikace je.

Závěr

Cílem práce bylo zanalyzovat vybrané faktory se zaměřením na zhodnocení vlivu aglomeračních efektů na rozvoj obce. Pro tuto analýzu bylo vybráno deset obcí Pardubického kraje s rozdílným počtem obyvatel.

Práce je členěna do čtyř kapitol. Po stručném úvodu následuje kapitola věnována charakteristice pojmu obce a jejímu vymezení v České republice. Následující kapitola seznamuje s hlavními hledisky rozvoje obcí. Je zde věnována pozornost i místnímu ekonomickému rozvoji, na který se klade v poslední době větší důraz, a proto získává na významu a je mu v rámci praxe věnována větší pozornost. Dále jsou zde charakterizovány faktory rozvoje obcí, které jsou rozděleny na „tradiční“ tvrdé a měkké. Pozornost je věnována aglomeračním efektům (jakožto významnému zástupci tradičních rozvojových faktorů). Aglomerační efekty jsou děleny na lokalizační a urbanizační efekt

Ve třetí kapitole je představen Pardubický kraj z hlediska geografického, hospodářského a kulturního. V této kapitole je dále popsána sídelní struktura kraje, jejímž charakteristickým znakem je velký počet obcí menších velikostních kategorií. Na základě dostupnosti informací byly vybrány obce, na kterých se provedla analýza.

V další, čtvrté, kapitole jsou předmětem zkoumání ekonomické subjekty jednotlivých obcí rozříděné podle odvětví, které jsou analyzovány pomocí diversifikace. V rámci diversifikace byly za rok 2010 vypočteny podíly počtu ekonomických subjektů, jejichž součty byly následně kumulovány a převedeny do grafů. Z nich je následně vidět míra diversifikace (případně specializace) jednotlivých obcí v porovnání s národní ekonomikou. Míra diversifikace je patrná i z vypočteného hrubého indexu diversifikace (HID).

Z provedené analýzy korelace mezi hrubým indexem diverzifikace a velikostí obce (měřeno počtem obyvatel) je dále možné tvrdit, že závislost vypočtená Spearmanovým korelačním vztahem existuje.

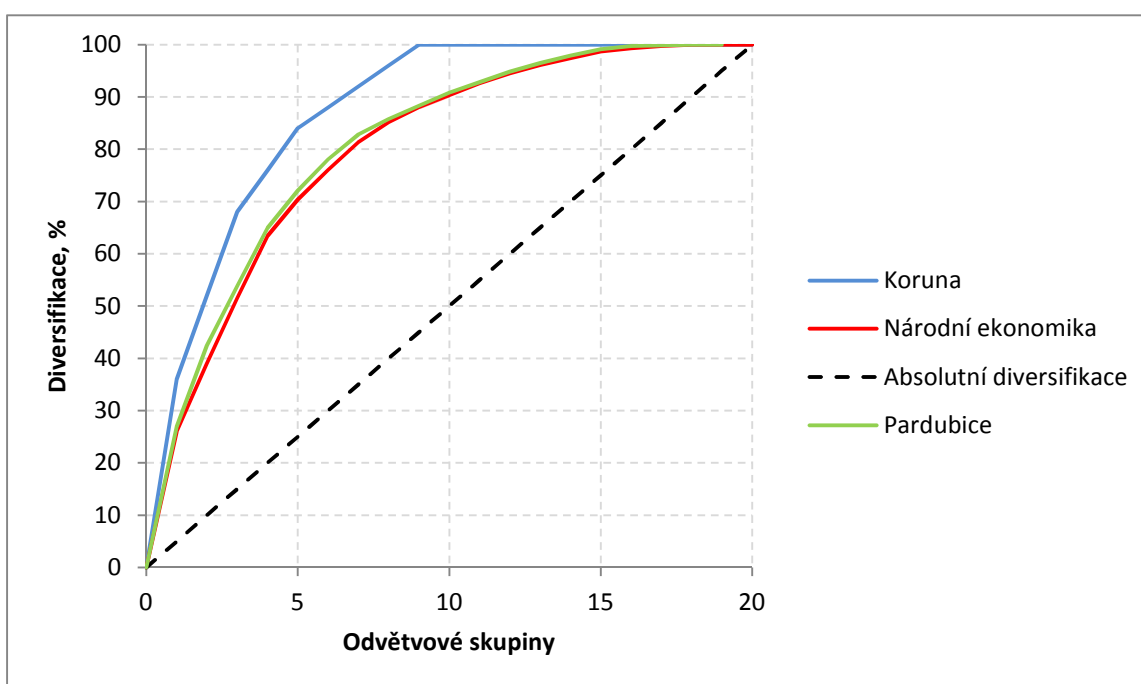
Závěrem je možné uvést, že města jsou z hlediska ekonomických subjektů více diversifikovaná než menší obce, což potvrzuje i provedená analýza. Tento jev je možno vidět na diversifikačních křivkách, kdy u větších měst je křivka téměř shodná s diversifikací národní ekonomiky.

Menší obce jsou tedy více specializované. Je to dáno malým počtem ekonomických subjektů, což se odrazí v malém zastoupení v jednotlivých činnostech. Nejvíce podniků je

možné najít v oblasti zemědělství, stavebnictví a obchodu. Ostatní odvětví jsou vyjádřena malým procentuálním podílem (cca 1-3 %) na celkové skladbě nebo nulovou hodnotou.

Naproti tomu města mají rozvětvenou skladbu ekonomických činností. Mezi nejvíce zastoupené činnosti patří obchod, zpracovatelský průmysl a stavebnictví. Významné postavení ve městech zaujímá i sekce M – Profesní, vědecké a technické činnosti.

Na následujícím obrázku 15 jsou vykresleny extrémní případy z daného vzorku obcí, tedy obec s největší diversifikací ekonomických subjektů (Pardubice) a s nejmenší diversifikací (největší specializace) ekonomických subjektů (Koruna).

Zdroj: autor

Obrázek 15: Odvětvová diversifikace v Koruně a v Pardubicích v roce 2010

Závěrečné zhodnocení vychází z předpokladu, který je ověřen teoretickými koncepcemi (např. viz Marshall [van Oort, 2004]).

Seznam použité literatury

1. HRABALOVÁ, S. *Teorie a praxe rozvoje měst a obcí*. Brno : Masarykova univerzita, 2004. ISBN 80-210-3356-8.
2. JANEČKOVÁ, L., VAŠTIKOVÁ, M. *Marketing měst a obcí*. Praha : Grada Publishing, spol. s. r. o., 1999. ISBN 80-7169-750-8.
3. Kolektiv autorů. *Úvod do regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň : Aleš Čeněk, s. r. o., 2004. ISBN 80-86473-80-5.
4. KUBANOVÁ, J. *Statistické metody pro ekonomickou a technickou praxi*. Bratislava : Stasis, 2008. ISBN 978-80-85659-47-4.
5. LACINA, K a kol. *Vybrané kapitoly ze soudobého řízení měst a obcí*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 1994. ISBN 80-7194-192-1.
6. LACINA, K. *Regionální rozvoj a veřejná správa*. Praha : Vysoká škola finanční a správní, o. p. s., 2007. ISBN 978-80-86754-74-1.
7. MACHÁČEK, J. *Úvod do prostorové ekonomie*. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2008. ISBN 978-80-7395-099-6.
8. MAIER, G., TÖDTLING, F. *Regionálna a urbanistická ekonomika 1: teória lokalizácie*. Praha : Elita, 1997. ISBN 80-8044-044-1.
9. MATOUŠKOVÁ, Z. a kol. *Regionální a municipální ekonomika*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2000. ISBN 80-245-0052-3.
10. OORT, F. G. van. *Urban Growth and Innovation*. Aldershot : Ashgate, 2004. ISBN 0-7546-3867-7.
11. PEKOVÁ, J. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha : Management Press, 2004. ISBN 80-7261-086-4.
12. PAVELKOVÁ, D. *Klastry a jejich vliv na výkonnost firem*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2009. ISBN 978-80-247-2689-2.
13. PROVAZNÍKOVÁ, R. *Financování měst, obcí a regionů*. Praha : Grada Publishing, a. s., 2009. ISBN 978-80-247-2789-9.
14. REKTOŘÍK, J., ŠELEŠOVSKÝ, J. a kol. *Strategie rozvoje měst, obcí, regionů a jejich organizací*. Brno : Masarykova univerzita, 1999. ISBN 80-210-2126-8.

15. SAMSON, Š. aj. *Regionálna ekonomika*. Košice : Technická univerzita v Košiciach, 2001. ISBN 80-7099-716-8.
16. TOTH, P. a kol. *Financování obcí*. Praha : Vysoká škola ekonomická v Praze, 2005. ISBN 80-245-0957-1.
17. TOTH, P. *Ekonomika měst a obcí*. Praha : Vysoká škola ekonomická, 1998. ISBN 80-7079-693-6.
18. WOKOUN, R., MALINOVSKÝ, J. a kol. *Regionální rozvoj*. Praha : Linde Praha, a. s., 2008. ISBN 978-80-7201-699-0.
19. Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění pozdějších předpisů
20. ŽÁRSKÁ, E. a kol. *Komunálna ekonomika a politika*. Bratislava : Vydavateľstvo EKONÓM, 2007. ISBN 978-80-225-2293-9.
21. ŽÍTEK, V. aj. *Teoreticko-metodologická východiska hodnocení regionálních rozvojových projektů*. Brno : Masarykova univerzita, 2003. ISBN 80-210-3291-X.

Internetové zdroje

1. Borová [online], [cit. 2011-06-12]. Dostupný z www:
< <http://www.borova.cz/> >
2. Česká Třebová [online], [cit. 2011-06-08]. Dostupný z www:
< <http://www.ceska-trebova.cz/> >
3. Český statistický úřad [online], [cit. 2011-04-20]. Dostupný z www:
<<http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/home>>
4. Holice [online], [cit. 2011-06-10]. Dostupný z www:
< <http://www.mestoholice.cz/> >
5. Jablonné nad Orlicí [online], [cit. 2011-06-10]. Dostupný z www:
< <http://www.jablonno.cz/> >
6. Koruna [online], [cit. 2011-06-10]. Dostupný z www:
<[http:// www.obec-koruna.cz/](http://www.obec-koruna.cz/)>

7. Koštejnová, Z., Ponikelský, P. Ekonomika municipalit a regionů [online], [cit. 2011-04-20]. Dostupný z www: <<http://www.vsrr.cz/reg/dokumenty/EMR-skripta-I-final.pdf>>
8. Krouna [online], [cit. 2011-06-10]. Dostupný z www: <http://www.krouna.cz/articles.php?cat_id=1>
9. Lubník [online], [cit. 2011-06-08]. Dostupný z www: <[http://www.lubnik.cz />](http://www.lubnik.cz/)
10. Města, obce a vesnice v ČR [online], [cit. 2011-04-17]. Dostupný z www: <[http://www.obce-mesta.info/>](http://www.obce-mesta.info/)
11. Ministerstvo pro místní rozvoj[online], [cit. 2011-04-17]. Dostupný z www: <<http://www.mmr.cz/Bytova-politika/Statistiky-Analyzy/Statistiky-z-oblasti-bytove-politiky-%281%29/Vybrane-udaje-o-bydleni/Vybrane-udaje-o-bydleni-2004/9--Uzemni-cleneni-Ceske-republiky/Kartogram---Statisticke-jednotky---NUTS-II>>
12. Morašice [online], [cit. 2011-06-08]. Dostupný z www: <[http://www.morasice.cz />](http://www.morasice.cz/)
13. Pardubice [online], [cit. 2011-04-15]. Dostupný z www: <<http://www.pardubice.eu/mesto.html>>
14. Pardubický kraj [online], [cit. 2011-06-02]. Dostupný z www: <<http://www.pardubickykraj.cz/index.asp?thema=3963&category=&>>
15. Radiměř [online], [cit. 2011-06-08]. Dostupný z www: <[http://www.obec-radimer.cz/>](http://www.obec-radimer.cz/)
16. Šebová, M., Šebo, J. The factors of local economic development with the impact on the business localization [online], [cit. 2011-04-10]. Dostupný z www: <http://www.cers.tuke.sk/cers2007/PDF/Sebova_Sebo.pdf>
17. Wong, C. Determining Factors for Local Economic Development: The Perception of Practinioners in the North West and Eastern Regions of the UK [online], [cit. 2011-04-10]. Dostupný z www: <<http://search.proquest.com/docview/208889481/12EB4038F59686C03AA/1?accountid=17239>>